

Dream a little

Centre of Expertise
Creative Innovation

over AI en creatieve
praktijken

on AI and creative
practices

Inhoudsopgave / Table of contents

Inleiding / Introduction

Sabine Niederer & Frank Kresin 5

‘We moeten vandaag nog kiezen welke toekomst we willen’ / ‘We have to choose today which future we want’ — Interview Marleen Stikker

Nathan Vos 8

AI voor inclusiviteit / AI for inclusivity

Kim Spierenburg 16

Wat de troubadour overkwam, overkomt ons allemaal / What happened to the troubadour will happen to all of us

Patricia de Vries 20

Alumni stories: AI & film

Giancarlo Sanchez 24

Vernieuwing of vernietiging / Renewal or annihilation

Zachary Formwalt 27

Small AI

Sabine Niederer & Carlo De Gaetano 32

AI en toekomstmuziek / AI and the future of music

Koos Zwaan 42

Het recht om te spelen / The right to play

Pablo Núñez Palma & Nadia Piet 46

Alumni stories: AI & music

Marijn Swillens 50

AI kan veel — behalve begrijpen wat het maakt / AI can do a lot — except understand what it makes

Pascal Wiggers & Merel Noorman 53

Een onmenselijk geluid / An inhuman sound

Atser Damsma 57

Alumni stories: AI & artistic research

Mariana Fernández Mora 61

AI in de mode / AI in fashion

Troy Nachtigall 64

Alumni stories: AI & advertising

Rhys Davelaar 67

Colofon / Colophon 72

Inleiding / Introduction

Sabine Niederer & Frank Kresin

Een publicatie uitbrengen over generatieve AI terwijl de technologie en het gesprek daarover zich in razend tempo ontwikkelen, is vragen om problemen. Want op het moment dat je dit magazine in handen hebt, ziet het landschap er alweer anders uit. Waarom dan toch deze uitgave?

Omdat het Centre of Expertise Creative Innovation juist voor de creatieve en artistieke praktijk een rol ziet in het ontwikkelen van visies en werkwijzen die een belangrijk tegenwicht kunnen bieden aan de hype. Niet door oplossingen te bieden, maar door vragen op te werpen die ruimte creëren voor verbeelding en reflectie.

Daarom hebben we ons netwerk geraadpleegd voor originele zienswijzen en scherpe reflecties. We nodigden dertien kunstenaars, ontwerpers en onderzoekers uit van de Hogeschool van Amsterdam, Hogeschool Inholland, de Gerrit Rietveld Academie en de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten om te reflecteren op de vraag wat de impact van AI zal zijn op hun creatieve praktijk. Ook spraken we vier alumni van deze instellingen en vroegen ze hoe AI in hun professionele praktijk een rol speelt — bijvoorbeeld als reclamemaker of dj.

Releasing a publication on generative AI while the technology and the conversation about it are developing at a dazzling speed is asking for trouble. Because by the time this magazine reaches you, the landscape will have already shifted. And yet, here it is. Why?

Because the Centre of Expertise Creative Innovation sees a role precisely for creative and artistic practice in articulating visions and practices that can counterbalance the hype, by providing space for reflection, experimentation and alternative imaginaries.

Therefore, we turned to our network for original viewpoints and reflections. We invited 13 artists, designers and researchers from the Amsterdam University of Applied Sciences, Inholland, The Gerrit Rietveld Academie and the Amsterdam University of the Arts to reflect on the question: what impact will AI have on your creative practice? We also spoke with four alumni of these institutions, asking how AI figures in their professional creative practices beyond the academy — as, for instance, an advertising executive or a DJ.

De auteurs en geïnterviewden gaan in op de huidige stand van hun vakgebied en schetsen mogelijke toekomstscenario's. Het resultaat is een verzameling uiteenlopende perspectieven, van filosofisch tot hands-on. Kunstenaar Zachary Formwalt onderzoekt het voortdurende spanningsveld tussen de belofte en de schade van AI, terwijl HvA Professor of Practice Marleen Stikker oproept tot actie. Filmmakers Pablo Nuñez en Nadia Piet roepen creatieve makers op om met de technologie te spelen en artistiek onderzoeker Kim Spierenburg breekt een lans voor AI en inclusiviteit.

Wij hopen dat deze bundel jou zal inspireren om te dromen. Bijvoorbeeld van AI-technologie die wordt ontwikkeld, gebruikt en beheerd op basis van publieke waarden, in plaats van op winst voor een handvol machtige bedrijven. Over onze eigen rol in het ontwerpen en ontwikkelen van technologie, en over het belang van kritische reflectie, weloverwogen gebruik en onverschrokken verbeeldingskracht.

We sluiten af met woorden van Toni Morrison, aan wie we de titel van deze publicatie ontlenen:

‘You will be in positions that matter. Positions in which you can decide the nature and quality of other people’s lives. Your errors may be irrevocable. So when you enter those places of trust, or power, **dream a little** before you think, so your thoughts, your solutions, your directions, your choices about who lives and who doesn’t, about who flourishes and who doesn’t will be worth the very sacred life you have chosen to live. You are not helpless. You are not heartless. And you have time.’

Toni Morrison, 2019

Sabine Niederer is wetenschappelijk directeur van het Centre of Expertise Creative Innovation en lector Visual Methodologies, HvA.

Frank Kresin is bestuursvoorzitter van het Centre of Expertise Creative Innovation en decaan van de Faculteit Digitale Media en Creatieve Industrie, HvA.

Together, these contributors reflect on the current state of their fields and outline possible future scenarios. The result is a collection of diverse perspectives that range from philosophical to practical. Artist Zachary Formwalt reflects on the persistent tension between AI's promise and harms, while Amsterdam University of Applied Sciences (AUAS) Professor of Practice Marleen Stikker issues a call to action. Filmmakers Pablo Nuñez and Nadia Piet take an optimistic stance, inviting creative professionals to play with the technology. Artistic researcher Kim Spierenburg, in turn, makes a strong case for AI and inclusivity.

We hope this volume will inspire you to dream as well. For example, to consider how AI technology might be developed and used according to public values, rather than profit and control by a handful of companies; to reflect on our own roles in designing and developing technologies; and to approach these developments with critical reflection, deliberate use and fearless imagination.

We close with words by Toni Morrison, from whom this publication takes its title:

Sabine Niederer is scientific director of the Centre of Expertise Creative Innovation and professor of Visual Methodologies at AUAS.

Frank Kresin is chairman of the board of the Centre of Expertise Creative Innovation and dean of the Faculty of Digital Media and Creative Industries at AUAS.

‘We moeten vandaag nog kiezen welke toekomst we willen’
/ ‘We have to choose today which future we want’ — Interview Marleen Stikker

Nathan Vos

Leila Schaap

Eén ding weet internetpionier Marleen Stikker zeker: we hebben onze digitale autonomie veel te makkelijk uit handen gegeven aan big tech. Maar het tij valt nog te keren. Als we tenminste vandaag nog aan de slag gaan. Daarover schreef ze het boek *Het internet is stuk. Maar we kunnen het nog repareren*. Naast internetexpert is Marleen Stikker óók *Professor of Practice* aan de Hogeschool van Amsterdam, waar ze meedenkt over de invloed van digitalisering op het onderwijs en onderzoek. We vroegen haar: hoe moeten we naar de huidige AI-ontwikkelingen kijken, en wat betekenen die voor het creatieve vak?

Big tech en AI krijgen steeds meer invloed op onze samenleving, zeker op onderwijs, cultuur en wetenschap. Hebben we onze autonomie te makkelijk uit handen gegeven?

“Zeker. Veel instellingen hebben dat uit gemak of naïviteit gedaan. En wij dachten: leuk, al die gratis diensten en handige platforms. Maar intussen zijn we fundamenteel afhankelijk geworden van big tech voor cruciale zaken als communicatie, dataopslag en software. We móeten nu serieus werk maken van het terugvorderen van onze strategische autonomie.

Niemand zegt dat we alles zelf moeten bouwen, maar we kunnen wel bewust kiezen welke technologie we gebruiken, en onder welke voorwaarden. Onze digitale infrastructuur is grotendeels in handen gekomen van een handvol Amerikaanse bedrijven. En daarachter zitten grote investeerders, oliekapitaal en private equity — het opkopen van bedrijven om ze snel met winst door te verkopen. Die combinatie van technologische, economische en politieke macht is gevaarlijk.

Vergelijk het met energie: we waren lang afhankelijk van fossiele brandstoffen uit landen als Rusland en Saoedi-Arabië. Nu proberen we dat af te bouwen, ook om geopolitieke redenen. Ook met digitale technologie moeten we autonomie nastreven. Anders zijn we veel te kwetsbaar.”

Loopt Nederland daarin extra risico?

“Nederland wilde altijd de beste van de klas zijn, vooroplopen in digitalisering. We pronkten met onze innovatiekracht, waren decennialang Silicon Valley-georiënteerd. Met een obsessie voor unicorns, schaalvergroting, en het idee dat je pas succesvol bent als je je bedrijf verkoopt aan een techgigant. Die cultuur heeft ons kwetsbaar

One thing internet pioneer Marleen Stikker knows for sure: we have handed over our digital autonomy to Big Tech far too easily. But the tide can still be turned, at least if we get started today. She wrote the book *The internet is broken. But we can still fix it*’ on this topic. How does she think we should look at current AI developments, and what do they mean for the creative profession? We asked Stikker, who besides being an internet expert is also *Professor of Practice* at the Amsterdam University of Applied Sciences, where she contributes ideas on the impact of digitalisation on education and research.

Big Tech and AI are increasingly influencing our society, especially education, culture and science. Have we surrendered our autonomy too easily?

‘Certainly. Many institutions have done so out of convenience or naivety. And we thought: nice, all these free services and useful platforms. But meanwhile, we have become fundamentally dependent on Big Tech for crucial things like communications, data storage and software. We must now get serious about reclaiming our strategic autonomy.

No one is saying we should build everything ourselves, but we can consciously choose which technology we use, and under what conditions. Our digital infrastructure has largely fallen into the hands of a handful of US companies. And behind them are big investors, including oil capital and private equity, capital that buys up companies to resell them quickly at a profit. That combination of technological, economic and political power is dangerous.

Compare it to energy: we were long dependent on fossil fuels from countries like Russia and Saudi Arabia. Now we are trying to phase that out, also for geopolitical reasons. We should similarly pursue autonomy for digital technology. Otherwise, we are far too vulnerable.’

Is the Netherlands at extra risk in this?

‘The Netherlands always wanted to be best in class, to be at the forefront of digitalisation. We flaunted our ability to innovate, were *Silicon Valley-centric* for decades: with an obsession with unicorns, economies of scale, and the idea that you are not successful until you sell your company to a tech giant. That culture has made us vulnerable. At least there were still warnings

gemaakt. In Duitsland en Frankrijk klonken tenminste nog waarschuwingen over onafhankelijkheid.

Het besef dat we iets zijn kwijtgeraakt, komt pas nu Amerika onze vriend niet meer blijkt te zijn. Donald Trump beschouwt Europese digitale autonomie zelfs als een bedreiging. Plotseling bleken onze vrienden in staat om harde eisen te stellen: als wij Europese wetten maken — denk aan privacywetgeving of maatregelen die de macht terugleggen bij gebruikers en rechtsstaat — dan dreigt Amerika met een handelsoorlog. Die wetten zijn met moeite tot stand gekomen en staan nu alweer onder druk. Big tech probeert via lobby uitzonderingen af te dwingen, waarbij winst voorrang krijgt boven mensenrechten.”

Wat betekent die afhankelijkheid concreet voor het onderwijs?

“Het onderwijs is een pijnlijk voorbeeld. Scholen en universiteiten draaien op platformen van big tech. Daardoor hebben we onze leeromgevingen deels uit handen gegeven. Gelukkig bouwen steeds meer instellingen hun afhankelijkheid af. Ze kiezen voor tools en infrastructuur die publieke waarden respecteren. Autonomie betekent: je bepaalt zélf wat je deelt, met wie, en op basis van welke principes. Dat past ook bij de kern van onderwijs: je wilt studenten een vrije, kritische leeromgeving bieden en geen omgeving die volledig door commerciële belangen is vormgegeven.”

Ik vermoedde die belangen laatst toen de app Canva me niet toestond om een presentatie te maken over de Amerikaanse politiek. Is dat een voorbeeld?

“Absoluut. Veel mensen denken bij AI aan iets objectiefs: een superslimme, neutrale computer. Maar elke AI is gemaakt door mensen, met datasets vol maatschappelijke vooroordelen, met training en labeling van die data volgens de regels van de makers, dus volgens hun waarden en belangen. Wat mag een AI wel niet zeggen? Dat is uitermate ideologisch bepaald. Als jij een AI-tool gebruikt in je klas of studio, neem je impliciet die vooroordelen over. De AI zal sommige ideeën suggereren en andere onzichtbaar maken. Creatief gezien is dat een beperking van je vrijheid als maker. Je denkt dat je vrij bezig bent, maar je beweegt binnen de grenzen van een systeem dat iemand anders voor je heeft vastgesteld. “

about independence in Germany and France.

The realisation that we have lost something comes only now that America no longer appears to be our friend. Donald Trump even sees European digital autonomy as a threat. Suddenly, our friends proved capable of making tough demands: America is threatening a trade war if we make European laws such as privacy laws or measures that put power back in the hands of users and the rule of law. Those laws were hard-won and are already under pressure. Big Tech tries to enforce exceptions through lobbying, prioritising profit over human rights.’

What does this dependency mean concretely for education?

‘Education is a painful example. Schools and universities run on Big Tech platforms. As a result, we have partially outsourced our learning environments. Fortunately, more and more institutions are reducing their dependence. They choose tools and infrastructure that respect public values. Autonomy means: you decide what you share, with whom, and on the basis of which principles. That also fits with the core of education: you want to provide students with a free, critical learning environment and not an environment shaped entirely by commercial interests.’

I suspected those interests the other day when the app Canva did not allow me to make a presentation on US politics there. Is that an example?

‘Absolutely. Many people think of AI as something objective: a super-smart, neutral computer. But any AI is made by humans, with datasets full of societal biases, with training and labelling of that data according to the creators’ rules, i.e. according to their values and interests. What is an AI allowed to say? This is extremely ideological. When you use an AI tool in your classroom or studio, you are implicitly adopting those biases. The AI will suggest some ideas and obfuscate others. Creatively, that is limiting your freedom as a creator. You think you are acting freely, but you are moving within the boundaries of a system that someone else has set for you.’

Wat betekent de generatieve AI voor de creatieve sector?

“Voor hen is het vierdubbel schrijnend. Aan de ene kant openen AI-tools mogelijkheden, maar ze ondermijnen de positie van makers. Kijk naar de beeld- en tekstmodellen. Die zijn succesvol door het werk van talloze creatieven als trainingsmateriaal op te zuigen. Alle content van alle makers is gestolen, onrechtmatig verzameld en toegeëigend. Dat is stap één.

Stap twee: diezelfde creatieve sector krijgt vervolgens te horen: gebruik deze AI, het is je toekomst, maar wel tegen betaling van licentiekosten. Je mag je eigen gestolen werk terughuren. Absurd. Dan stap drie. Het werk van illustratoren, fotografen, tekstschrijvers en anderen kan steeds meer door generatieve AI gedaan worden, gevoed nota bene door hun eigen oeuvre. Dus er is minder betaald werk. Stap vier is de meest cynische: de suggestie dat makers straks niet meer nodig zijn, want ‘alles zit nu toch in het systeem.’ Alsof creativiteit een optionele luxe wordt, nadat alle content door de machine is vermalen.”

Je pleit voor publieke AI. Hoe ziet dat eruit?

“Met een coalitie van publieke instellingen en makers werken we aan een Nederlands generatief AI-model, getraind op hoogwaardige, rechtmatig verkregen data. Het idee is dat bijvoorbeeld Beeld & Geluid, de Koninklijke Bibliotheek, publieke omroepen en uitgevers met hun archieven samen een stichting of coöperatieve vormen. Zo behouden we zeggenschap over technologie, data én de opbrengsten. We onderzoeken ook een vergoedingsmodel. Wie bijdraagt krijgt daar ook iets voor terug, in plaats van de omzet weg te sluisen naar Californië.

De overheid moet de digitale infrastructuur erkennen als een publiek belang. Een ministerie, inspectie of andere formele waakhond kan bewaken dat publieke waarden zoals privacy, democratie en menselijke regie voorop staan. Ook belangrijk: voorbeeldgedrag en inkoopbeleid. Als een gemeente haar cloud gaat onderbrengen bij een Europese aanbieder of in eigen beheer houdt, ontstaat er ineens ruimte voor nationale of Europese partijen. Op het moment dat je zo’n besluit neemt, creëer je vraag naar alternatieven, en geloof me, die komen dan direct om de hoek kijken. Het vraagt geen rocket science, alleen politieke wil, visie en samenwerking.”

What does generative AI mean for the creative sector?

‘For them, it is doubly distressing. On the one hand, AI tools open up opportunities, but they undermine the position of creators. Look at the image and text models. These are successful by sucking up the work of countless creatives as training material. All content from all creators has been stolen, unlawfully collected and appropriated. That’s step one.

Step two: that same creative sector is then told “Use this AI, it’s your future”, but on payment of licence fees. You may rent back your own stolen work. Absurd. Then, step three. Increasingly, the work of illustrators, photographers, copywriters and others can be done by generative AI, fed by their own body of work of all things. So there is less paid work. Step four is the most cynical: the suggestion that creators won’t be needed later because “everything is in the system now” anyway. As if creativity will become an optional luxury, after all the content has been crushed by the machine.’

You argue for public AI. What would that look like, exactly?

‘With a coalition of public institutions and creators, we are working on a Dutch generative AI model trained on high-quality, legitimately acquired data. The idea is for archives from, for example, Sound & Vision, the Royal Library, public broadcasters and publishers to form a foundation or cooperative together. This way, we will retain control over technology, data and revenues. We are also exploring a reimbursement model. Those who contribute also get something in return, instead of channelling revenue away to California.

The government should recognise digital infrastructure as a public good. A ministry or a powerful directorate can safeguard the importance of public values such as privacy, democracy and human direction. Plus: exemplary behaviour and procurement policy. If a municipality starts hosting its cloud with a European provider or in-house, it suddenly creates space for national or European parties. The moment you make such a decision, you create demand for alternatives, and believe me, they are right around the corner. It’s not *rocket science*, it just requires just political will, vision and cooperation.’

Hoe kunnen onderwijsinstellingen bijdragen aan die omslag?

“Door de eigen zeggenschap, onafhankelijkheid en publieke waarden op te nemen in hun inkoopvoorwaarden. En door studenten uit te nodigen mee te bouwen. Daarvoor hoef je geen AI-specialist of hardcore programmeur te zijn. Wat je wel nodig hebt, is het besef dat het anders kan en dat jij daar iets in kunt betekenen. Dat is wat we HvA-studenten laten ervaren in de minor *Het internet is stuk (maar we kunnen het repareren)*. Daar leren studenten uit allerlei richtingen, zoals rechten, design, business en techniek, hoe technologie werkt, wat er mis mee is, en hoe je kunt bijdragen aan alternatieven. Zoiets moet je als basisvak aan alle studenten aanbieden: makerschap in de volle breedte: technologie niet adopteren, maar zelf vormgeven.”

“Technologie is geen natuurverschijnsel, ze is ontworpen en dus ook herontwerpbaar. Creatieven moeten niet wachten op big tech, ze moeten het alternatief vormgeven”

‘Technology is not a natural phenomenon, it is designed and can therefore be redesigned. Creatives should not wait for Big Tech, they should shape the alternative’

Ik kan nu, met AI als redacteur, in twee uur een essay schrijven dat me ooit twee weken zou hebben gekost, toen ik nog met mijn eigen intelligentie moest sparren. Maar ook al is het resultaat inhoudelijk bovenmaats: ik ben nu minder trots. Tegelijk voelt kritiek minder persoonlijk, omdat mijn ego er minder in zit. Gaat de loskoppeling van product van proces iets verschuiven?

“Ja, dat zou kunnen. Creativiteit verschuift zo van een doorleefd proces naar een commodity: functioneel, reproduceerbaar en inwisselbaar. Je hoeft geen jarenlange ervaring, vakmanschap of innerlijke worsteling meer te hebben om iets te maken dat werkt. Dat kan bevrijdend zijn, zeker in sectoren waar originaliteit en ego ertoe doen. Tegelijkertijd dreigen we zo wezenlijke embodied knowledge te verliezen: kennis die

How can educational institutions contribute to that change?

‘By including own control, independence and public values in procurement terms and conditions. And by inviting students to help with creation. You don’t have to be an AI specialist or hardcore programmer to do that. What you do need is the realisation that things can be different and that you can make a difference. That’s what we let students experience in the minor *The internet is broken (but we can fix it)* at the HvA. There, students from all kinds of fields, such as law, design, business and engineering, learn how technology works, what is wrong with it, and how to contribute to alternatives. You have to offer something like this as a basic subject to all students: mastery in the full sense; not adopting technology, but shaping it yourself.’

I can now, with AI as an editor, write an essay in two hours that once would have taken me two weeks, when I had to spar with my own intelligence. But even if the result is above par in terms of content, I am now less proud. At the same time, criticism feels less personal because my ego is less in it. Will the decoupling of product from process cause a shift?

‘Yes, it could. Creativity thus shifts from a lived process to a commodity: functional, reproducible and interchangeable. You no longer need years of experience, skill or inner struggle to make something that works. That can be liberating, especially in industries where originality and ego matter. At the same time, we thus risk losing essential embodied knowledge: knowledge that arises from experience, from the body, from life and sometimes from suffering. That form

ontstaat uit de ervaring, uit het lichaam, uit het leven en soms uit het lijden. Die vorm laat zich niet genereren en heeft een diepere waarde dan synthetische output.

Tegelijk biedt die verschuiving ook ruimte om anders naar creativiteit te kijken. Misschien gaan we wel toe naar een model van collectieve intelligentie. Niet alleen individuele expressie, maar gedeeld makerschap. In plaats van één ego centraal te stellen: wat weten en maken we samen? Dat is een interessante beweging, zolang we het collectieve niet weer laten kapen door platforms die het reduceren tot goedkope massaproductie. De waarde zit dan niet alleen in het resultaat, maar ook in de betrokkenheid waarmee iets tot stand komt.”

Bent u optimistisch?

“Ik maak me grote zorgen over deze nieuwe bubbel. De hoeveelheden kapitaal, ook van onze pensioenfondsen, en grondstoffen die in AI verdwijnen zijn bizar. Dit moet klappen. Die dreun zal enorm zijn, en de publieke sector krijgt de rekening gepresenteerd omdat bijvoorbeeld de banken niet mogen omvallen. We zijn inmiddels afhankelijk van AI-bedrijven voor onze software, infrastructuur en zelfs ons pensioengeld. Tegelijkertijd krijgen diezelfde bedrijven steeds meer politieke invloed, vaak met antidemocratische tendensen. Deze technologie is dus veel te belangrijk om aan marktlogica, puur denken in winst, over te laten. We moeten vandaag nog kiezen welke toekomst we willen, en er zijn betere opties dan doemdenken ofwel blind optimisme.”

Namelijk?

“Technologie is geen natuurverschijnsel, ze is ontworpen en dus ook herontwerpbaar. Creatieven moeten niet wachten op big tech, ze moeten het alternatief vormgeven. En zich dus niet blijven afvragen wat ze ‘met AI moeten’, want juist in die sector zitten de mensen die het alternatief voor big tech kunnen vormgeven en het spel kunnen veranderen.”

cannot be generated and has a deeper value than synthetic output.

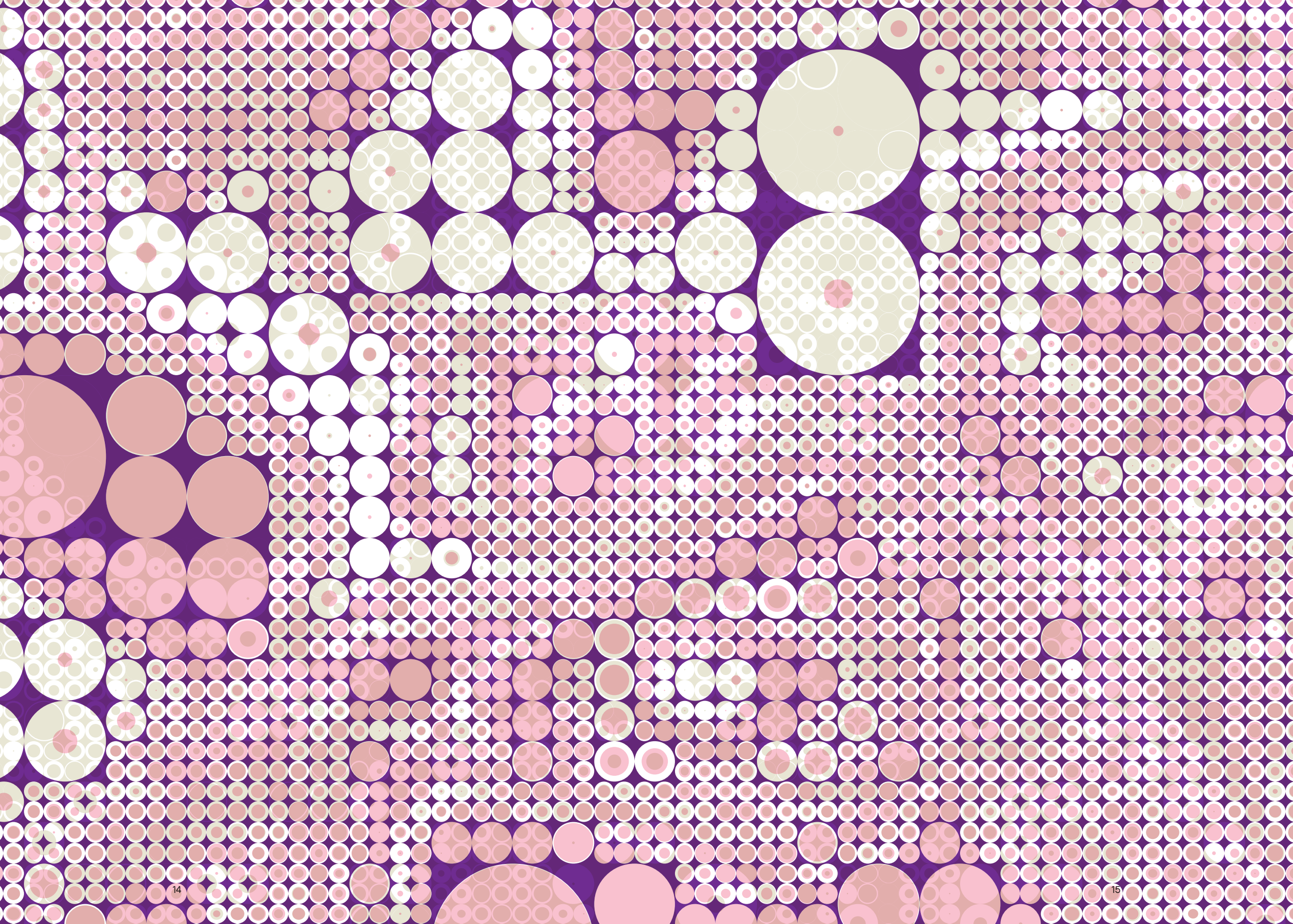
At the same time, this shift also offers room to look at creativity differently. Perhaps we are moving towards a model of collective intelligence. Not just individual expression, but shared mastery. Instead of focusing on one ego: what do we know and create together? This is an interesting movement, as long as we do not let the collective be hijacked again by platforms that reduce it to cheap mass production. The value is then not only in the result, but also in the commitment with which something is created.’

Are you optimistic?

‘I am very worried about this new bubble. The amounts of capital, including from our pension funds, and resources disappearing into AI are bizarre. This bubble will burst. The impact will be huge, and the public sector will get the bill because, for example, the banks will not be allowed to fail. We now depend on AI companies for our software, infrastructure and even our pension money. At the same time, these same companies are gaining political influence, often with anti-democratic tendencies. So this technology is far too important to leave to market logic, pure profit thinking. We have to choose today which future we want, and there are better options than doom and gloom or blind optimism.’

Meaning?

‘Technology is not a natural phenomenon, it is designed and can therefore be redesigned. Creatives should not wait for Big Tech, they should shape the alternative. And so they should not keep asking themselves what they should “do with AI”, because that sector is precisely where the people are who can shape the alternative to Big Tech and change the game.’

AI voor inclusiviteit / AI for inclusivity

Kim Spierenburg

Op Reddit worden kunstenaars die AI gebruiken neergezet als onecht, lui of opportunistisch. Voor kunstenaars met een handicap komt daar nog iets bij: medelijden. Men claimt dat ze worden misbruikt voor de agenda van de zogenaamde ‘AI bros’ of dat ze niet zo sterk zijn als andere gehandicapten die wél hun handicap hebben weten te overwinnen. In de thread *Artist Hate: thoughts on disabled people using AI* schrijven redditors bijvoorbeeld:

Makspixelland: *“Frida Kahlo had a broken collarbone, broken ribs, a broken pelvis, 11 broken bones in her right leg... and she’s still one of the most famous artists... a true artist finds ways to work around their challenges.”*

CGallerine: *“my issue with it is that people with any kind of disability are just being weaponized and degraded by pro-ai motives for them to try and prove how “oh, oooh ahh look how incapable they are.”*

On Reddit, artists using AI are put down as inauthentic, lazy or opportunistic. For artists with disabilities, there is something more: pity. People claim they are abused for the agenda of the so-called *AI bros* or that they are not as strong as other disabled people who did manage to overcome their disabilities. In the thread *Artist Hate: thoughts on disabled people using AI*, for example, redditors write:

Makspixelland: *‘Frida Kahlo had a broken collarbone, broken ribs, a broken pelvis, 11 broken bones in her right leg.... and she’s still one of the most famous artists.... a true artist finds ways to work around their challenges.’*

CGallerine: *‘my issue with it is that people with any kind of disability are just being weaponized and degraded by pro-ai motives for them to try and prove how “oh, oooh ahh look how incapable they are”’.*

A few talk about *AI bias*:

Endlesstavernstiktok: *‘Different disabilities require different solutions, and gatekeeping which tools are “respectable” enough just shows this criticism comes from a place of anti-AI bias rather than actual concern for disabled artists.’*

The discussion on AI in art is not only about technology and the ethical or ecological considerations, but also about access and exclusion. I trained as a classical violinist and experimental artist. As an artist with a complex chronic illness in which my physical abilities are constantly changing, I am used to dealing with uncertainty and limitations. I find solutions to be able to do what I want, and to continue to do so. Usually, I find those solutions in a combination of creative

Een enkeling heeft het over *AI bias*:

Endlesstavernstiktok: *“Different disabilities require different solutions, and gatekeeping which tools are ‘respectable’ enough just shows this criticism comes from a place of anti-AI bias rather than actual concern for disabled artists.”*

De discussie over AI in kunst gaat niet alleen over technologie en de ethische of ecologische overwegingen, maar ook over toegang en uitsluiting. Ik ben opgeleid als klassiek violiste en experimenteel kunstenaar. Als kunstenaar met een complexe chronische ziekte waarin mijn fysieke mogelijkheden steeds veranderen, ben ik gewend om te gaan met onzekerheid en beperkingen. Ik zoek oplossingen om wat ik wil, te kunnen (blijven) doen. Meestal vind ik die oplossingen in een combinatie van creatief omgaan met technologische vernieuwingen en een flexibiliteit van geest. Zo kwam AI op mijn pad. Ik zag mogelijkheden. Door reuma-ontstekingen had ik moeten stoppen met het maken van animatiefilms. Het creatieproces was te zwaar geworden door de pijn die ik kreeg van lang achter elkaar repetitieve bewegingen maken. Totdat AI kwam.

Uitsluiting vanwege AI

“Je kunt natuurlijk niet winnen, want jouw film *Heartbeat* is met AI gemaakt”, zei de voorzitter van de selectiecommissie van een internationaal filmfestival. Het was mijn eerste ervaring met uitsluiting op basis van de technologie die ik had gebruikt in het maakproces. Sindsdien zijn de regels aangescherpt en worden films met AI-componenten niet meer geselecteerd voor festivals. Als kunstenaar met een handicap moet ik om mee te kunnen blijven doen wederom op zoek naar een nieuwe innovatieve manier.

De aversie tegen de AI-component van mijn kunst bij jury’s, collega’s en het publiek, raakt aan wat gedragswetenschapper Berkeley Dietvorst en collega’s al in 2015 beschreven als “algorithmic aversion”: een bias die ertoe leidt dat mensen negatiever reageren op algoritmes dan ze zouden doen bij een mens. De afkeer is vooral sterk in domeinen die als menselijk of subjectief worden gezien, schrijven psychologen Michael Rubin en collega’s in *Nature Human Behaviour* (2025). Ook kunstwerken blijken hieronder te vallen: identieke kunstwerken worden als minder creatief en minder ontzagwekkend beoor-

handling of technological innovations and a flexibility of mind. That’s how AI came my way. I saw possibilities. Due to inflammations, I had to stop making animated films. The creation process had become too hard because of the pain I got from making repetitive movements for long periods in a row. Until AI came along.

Exclusion because of AI

‘You can’t win, of course, because your film *Heartbeat* was made with AI’, said the chairman of the selection committee of an international film festival. It was my first experience of exclusion based on the technology I had used in the creation process. Since then, the rules have been tightened and films with AI components are no longer selected for festivals. As an artist with a disability, to keep participating I must once again look for a new innovative way.

The aversion to the AI component of my art, among juries, colleagues and the public, touches on what behavioural scientist Berkeley Dietvorst and colleagues described back in 2015 as ‘algorithmic aversion’, a bias that causes people to react more negatively to algorithms than they would to a human. Dislike is especially strong in domains perceived as human or subjective, write psychologists Michael Rubin and colleagues in *Nature Human Behaviour* (2025). Artworks also appear to fall under this: identical artworks are judged as less creative and less awe-inspiring when labelled as ‘AI-generated’, economist Kobe Millet and co-researchers report last year in *Computers in Human Behavior*.

Experimenting

How does this controversy affect my work? I made seven short films using the same AI method. I made the first three films using stock videos to investigate whether the motion and colours of the input videos could be properly adopted by the AI model. Indeed, working with AI in art is a black box: you never know exactly what it will produce. The only way to understand that is to experiment. This is how I made *What If, I Used to Remember Things* and *Heartbeat*. I did not submit the first two films to festivals, but *Heartbeat* did and it was successfully screened on the international film circuit. Then I changed my approach: instead of stock footage, I started working with archive footage and the theme of climate anxiety. From that, *Water Nation, Underwater* and *Bring Back the Birds* emerged.

deeld wanneer ze als AI-gegeneerd zijn gelabeld, rapporteerden econoom Kobe Millet en mede-onderzoekers vorig jaar in *Computers in Human Behavior*.

Experimenteren

Hoe raakt die controversie mijn werk? Ik heb zeven korte films gemaakt met dezelfde AI-methode. De eerste drie films maakte ik met stockvideo's om te onderzoeken of de beweging en kleuren van de inputvideo's goed konden worden overgenomen door het AI-model. Werken met AI in kunst is namelijk een black box: je weet nooit precies wat er komt. De enige manier om dat te begrijpen is door te experimenteren. Zo maakte ik *What If, I Used to Remember Things* en *Heartbeat*. De eerste twee films heb ik niet ingestuurd voor festivals, maar *Heartbeat* wel en die werd succesvol ontvangen in het internationale filmcircuit. Daarna veranderde ik mijn aanpak: in plaats van met stockmateriaal ging ik werken met archiefbeelden en het thema klimaatangst. Daaruit zijn *Water Nation*, *Underwater* en *Bring Back the Birds* voortgekomen.

Eerlijke data

Voor de ethische bezwaren rondom AI-gebruik in de kunsten zijn oplossingen. Het gebruik van fair-trained AI en trainen op eigengemaakte kunst bijvoorbeeld. Bij gebruik van kleine modellen die lokaal kunnen runnen is veel minder energie nodig. Maar vooral: AI bood mij een manier om artistiek te experimenteren en te blijven creëren. Animatie werd weer mogelijk. Laten we dus niet vanuit haat en vooroordelen AI overboord zetten. Want AI kan ook een inclusieve tool zijn, en een uitbreiding van menselijke mogelijkheden.

Fair data

There are solutions to the ethical considerations surrounding AI use in the arts. Using *fair-trained-AI* and training on home-made art, for example. Using small models that can run locally requires much less energy. But above all: AI offered me a way to experiment artistically and keep creating. Animation became possible again. So let us not jettison AI out of hatred and prejudice. Because AI can also be an inclusive tool, and an extension of human capabilities.

Kim Spierenburg werkt als artistiek onderzoeker bij het lectoraat Inclusion and the Creative Industries bij Hogeschool Inholland en doet een Professional Doctorate waarin ze klimaatangst te lijf gaat met muziek en film.

Kim Spierenburg works as an artistic researcher at the lectorate Inclusion and the Creative Industries at Inholland University of Applied Sciences and is doing a Professional Doctorate in which she tackles climate anxiety with music and film.

Still uit Spierenburgs film *Underwater* (2023)
– een reflectie op onze relatie met de leefwereld van zeebewoners.

Still from Spierenburg's film *Underwater* (2023)
– reflecting on our relationship with the habitat of sea creatures.

Wat de troubadour overkwam, overkomt ons allemaal / What happened to the troubadour will happen to all of us

Patricia de Vries

In het voorjaar van 2023 staakte de Writers Guild of America (WGA) voor betere betaling en bescherming tegen het gebruik van generatieve AI bij het scenarioschrijven. Tijdens de staking interviewde Ari Shapiro (van NPR's *Consider This*-podcast) David Simon, maker van tv-serie *The Wire* en lid van de WGA. Shapiro vroeg of Simon zou willen dat er AI-tools hadden bestaan toen hij nog voor tv schreef, waarbij hij suggereerde dat deze zouden kunnen helpen bij het "oplossen van lastige problemen", zoals scèneovergangen. Simon wees dit van de hand en stelde dat AI niet kan tippen aan echte creativi-

In the spring of 2023, the Writers Guild of America (WGA) went on a strike over better pay and protections against the use of generative AI in screenwriting. During the strike, Ari Shapiro of NPR's *Consider This* interviewed David Simon, creator of *The Wire*, and a member of the WGA. Shapiro asked if Simon wished AI tools had existed when he was writing for TV, suggesting they could help 'solve thorny issues' like scene transitions. Simon rebuffed this, insisting AI cannot match genuine creativity and that its use is an affront to writers' integrity and copyright. He warned that embracing AI would infantilise the industry and lead to recycled, inferior content. Shapiro pressed further: 'But if you're trying to transition from Scene 5 to Scene 6 and you're stuck with that transition, you could imagine plugging that portion of the script into an AI and say, "Give me 10 ideas for how to transition."' To which Simon retorted, 'I'd rather put a gun in my mouth'. Shapiro then asked rhetorically, 'Do you think that position is where this is likely to end up?' This exchange between two creatives on generative AI reflects two opposing narratives: some see developments in AI as progress, like a rising tide that lifts all boats, while others see it as a fever dream, a clanking juggernaut set to downsize, demonetise, and deskill all sectors on its path. Their exchange also exposes a chasm of values: efficiency and inevitability versus originality and integrity.

teit en dat het gebruik ervan een belediging is voor de integriteit en het auteursrecht van schrijvers. Hij waarschuwde dat de acceptatie van AI de industrie zou infantiliseren en zou leiden tot gerecyclede, inferieure content. Shapiro drong verder aan: "Maar als je probeert over te gaan van scène 5 naar scène 6 en je zit vast met die overgang, kun je je voorstellen dat je dat deel van het script in AI stopt en zegt: geef me 10 ideeën voor hoe ik de overgang moet maken." Waarop Simon antwoordde: "Dan steek ik liever een pistool in mijn mond." Shapiro vroeg toen retorisch: "Denkt u dat dit is waar we waarschijnlijk op uitkomen?"

Deze uitwisseling tussen twee creatieven over generatieve AI weerspiegelt twee tegengestelde narratieven: sommigen zien de ontwikkelingen in AI als vooruitgang, als een opkomend tij dat alle boten optilt, terwijl anderen het zien als een koortsdroom, een voortdenderende moloch die alle sectoren die op zijn pad komen doet krimpen, uitholt en dekwalficeert. Hun uitwisseling legt ook een kloof tussen waarden bloot: efficiëntie en onvermijdelijkheid versus originaliteit en integriteit.

Markt en muziek

Deze spanning is niet nieuw. Volgens de klassieke marxistische theorie geven economische krachten vorm aan culturele praktijken, en veel wetenschappers hebben de ambigue en vreemdende relatie van kunst met marktstructuren bestudeerd. Het is een terugkerend thema in de cultuurgeschiedenis. (Laten we niet vergeten dat Shakespeare een freelancer was.) In haar essay "Novel and History, Plot and Plantation" (1971) legt Sylvia Wynter uit hoe de romanvorm is voortgekomen uit de markteconomie. Ze stelt dat de roman zowel een product als een criticus van deze nieuwe orde was: verstrengeld met de circulatie van koopwaar, maar via het plot in staat om een andere orde te verbeelden.

In *Noise: The Political Economy of Music* (1977) keert Jacques Attali het marxistische basis-bovenbouwmodel om, door te stellen dat verschuivingen in de muziekproductie voortvloeien uit bredere politieke en economische transformaties. Muziekproductie, zo schrijft hij, fungeert als voorbode van toekomstige maatschappelijke verandering: wat muzikanten overkomt, overkomt ons allemaal.

When market meets music

This tension is not new. Classical Marxist theory holds that economic forces shape cultural practices, and many scholars have studied art's ambiguous and alienating relationship with market structures. It is a recurring theme throughout cultural history (Shakespeare, lest we forget, was a freelancer). In her essay 'Novel and History, Plot and Plantation' (1971), Sylvia Wynter explains how the novel form arose from the market economy. She states that the novel was both a product and a critique of this new order: embedded in commodity circulation, yet capable of imagining alternatives through its plot.

In *Noise: The Political Economy of Music* (1977), Jacques Attali reverses the Marxist base-superstructure model, arguing that shifts in musical production anticipate broader political and economic transformations. Music, he writes, has an annunciatory vocation: what happens to musicians will happen to all of us.

Generative dispossession

Perhaps the clearest prefiguration of what's happening in fields reliant on images and text today is the fate of the medieval troubadour. In *La poésie et la voix dans la civilisation médiévale* (1984), Paul Zumthor examines how modern philology separated word from voice, thereby transforming the ontology of the troubadour and its social function. In troubadour lyrical poetry, text and performance formed an inseparable whole: words were sung, embodied, and situated within social relations. Timbre, tone, intonation, gestures, and the contingent encounter between the troubadour and its audience all played their part.

From the nineteenth century onwards, however, philologists began to edit, standardise, and inscribe troubadour poetry, fixing it in writing and splitting it from its performative context. The living act became a static textual object. Zumthor called this a historical act of dispossession: the living *voix*, bearer of corporeal and social meaning, was displaced by the *lettre*, the dead matter of abstraction.

Today, just as the troubadour was stripped of voice and context, creators of text and image are decontextualised, disembodied, and dispossessed by algorithms. AI companies scrape data without consent, credit, or compensation. Behind the vast datasets that generative models rely on lie the

Generatieve Onteigening

Misschien is het lot van de middeleeuwse troubadour wel de duidelijkste voorafspiegeling van wat er vandaag de dag gebeurt in vakgebieden die afhankelijk zijn van beeld en tekst. In *La poésie et la voix dans la civilisation médiévale* (1984) onderzoekt Paul Zumthor hoe de moderne filologie woord en stem van elkaar scheidde en zo de ontologie van de troubadour en zijn sociale functie veranderde. In de lyrische poëzie van de troubadour vormden tekst en uitvoering een onlosmakelijk geheel: woorden werden gezongen, belichaamd en gesitueerd binnen sociale relaties. Timbre, toon, intonatie, gebaren en de telkens unieke ontmoeting tussen de troubadour en zijn publiek speelden allemaal een rol.

Vanaf de negentiende eeuw begonnen filologen echter de troubadourpoëzie te redigeren, te standaardiseren en te inscriberen, waardoor deze in schrift werd vastgelegd en losgekoppeld van haar performatieve context. De levende voorstelling werd een statisch tekstobject. Zumthor noemde dit een historische daad van onteigening: de levende *voix*, drager van lichamelijke en sociale betekenis, werd verdrongen door de *lettre*, de dode materie van abstractie.

Vandaag, net zoals de troubadour van stem en context werd ontdaan, worden tekst en beeld uit hun context gehaald, losgemaakt van hun makers en door algoritmen toegeëigend. AI-bedrijven schrapen data bijeen zonder toestemming, bronvermelding of vergoeding. Achter de immense datasets waarop generatieve modellen zijn gebaseerd, schuilt het werk — bloed, zweet en tranen — van talloze makers. Door middel van grootschalige statistische modellering (in wezen middelen) bootsen AI-tools artistieke stijlen na, zowel in beeld als in tekst. Creatieve arbeid ingezet als gratis trainingsdata: tekst zonder (de kosten van) een schrijver, beelden zonder (de kosten van) een kunstenaar.

Moeten we de handdoek in de ring gooien? Sommigen zeggen nee, anderen ja. Wat zich ontvouwt is de zoveelste cyclus van onteigening en ontwaarding, die creatieve arbeid vervangt door technologische innovatie. Er zijn veel sectoren waar door AI gegenereerde synthetische content (of “recycling”, zoals Simon het noemt) prima zal werken, waar kostenefficiëntie zwaarder weegt dan originaliteit en waar managers in hun handen wrijven bij het vooruitzicht van sanering en lagere loonkosten. Zo ontstaat via een algoritmische blender een nieuw surplus.

Besant and Leadbeater, Thought Forms, 1905.

labour — blood, sweat, and tears — of countless creators. Through large-scale statistical modelling (essentially averaging), AI tools replicate artistic styles in both images and text. Creative labour repurposed as free training data: text without a writer or their cost, visuals without an artist or their cost.

Are we down for the count? Some, no; others, yes. What is unfolding is yet another cycle of dispossession and demonetisation, replacing creative labour through technological mediation. There are many sectors where AI-generated synthetic content (or ‘recycling’, as Simon calls it) will do just fine, where cost-efficiency outweighs originality, and where managers are thrilled at the prospect of downsizing and cutting labour costs. A new surplus is emerging through an algorithmic blender.

Counter-narratives

But we can roll with the punches. One way to challenge the dominant AI industry’s narrative of efficiency and inevitability is to take a cue from the novel form, which Sylvia Wynter describes as offering ‘a focus of criticism against the impossible reality in which [it is] enmeshed’. She argues

Tegenverhalen

Maar we kunnen tegenslag incasseren en koers houden. Eén manier om het dominante verhaal van efficiëntie en onvermijdelijkheid van de AI-industrie aan de kaak te stellen is door een voorbeeld te nemen aan de romanvorm, die Sylvia Wynter beschrijft als “een aangrijpingspunt van kritiek op de onmogelijke werkelijkheid waarin [deze] verstrikt zit.” Ze stelt dat tegenverhalen fungeren als een vorm van verzet, die naast de extractieve logica van de markt bestaat en alternatieven verbeeldt — weigering én toevlucht. Daarom functioneert de roman — paradoxaal genoeg — als een bron van vervreemding en als een instrument voor kritiek.

Ambigüiteit en weigering

De ambigüiteit van creatieve arbeid ligt in de verstrengeling met algoritmische toe-eigening en vermarkting. Toch kunnen we tegenpraktijken cultiveren door juist die dimensies van creativiteit te versterken en te omarmen die zich onttrekken aan algoritmische replicatie en standaardisering — als vormen van weigering en toevlucht. Weigering kan, als tegengif voor generatieve AI, een toevlucht bieden tot praktijken die improvisatie, vreemdheid, experiment, verrassing, humor, ambigüiteit, originaliteit, resistentie en ontwrichting koesteren, evenals tot praktijken die de niet-reduceerbare, relationele, contextuele, gemeenschappelijke en belichaamde kwaliteiten van creatieve arbeid bevestigen.

Als je denkt dat dit vergeefs is, dan is er nog altijd de schrale troost dat vinyl weer in de mode is.

that counter-narratives act as a form of resistance, existing alongside the market’s extractive logic and imagining alternatives—refusal and refuge. Therefore, the novel paradoxically functions as a source of alienation and as a tool for critique.

Ambiguity and refusal

The ambiguity of creative labour lies in its entanglement with algorithmic filching and commodification. Still, we can foster counter-practices by strengthening and embracing those dimensions of creativity that resist algorithmic replication and commodification — a form of refusal and refuge. Refusal, as an antidote to generative AI, offers refuge in practices that nurture improvisation, strangeness, experimentation, surprise, wit, ambiguity, originality, fugitivity, and subversion. As well as in practices that affirm the irreducible, relational, contextual, communal, and embodied qualities of creative labour.

If you think this is futile, well, then there is still the small consolation that vinyl is back in vogue.

Patricia de Vries leidt de onderzoeksgroep Art & Spatial Praxis aan de Gerrit Rietveld Academie en richt zich op artistieke en academische interventies in sociale, institutionele en digitale ruimten.

Patricia de Vries leads the Art & Spatial Praxis research group at the Gerrit Rietveld Academie, focusing on artistic and academic interventions in spatial, institutional, and digital enclosures.

ALUMNI STORIES

GIANCARLO SANCHEZ

AI & FILM

Giancarlo Sanchez (38) studeerde aan de Nederlandse Filmacademie en is film- en televisieregisseur. Met de dramaserie Santos won hij een Gouden Kalf. Ook regisseerde hij de misdaadserie Mocro Maffia, het Netflix-drama Ares en het absurdistische Joardy Season.

Giancarlo Sanchez (38) is a film and television director. He won a Golden Calf with the drama series Santos. He also directed the crime series Mocro Mafia, the Netflix drama Ares and the absurdist Joardy Season. Giancarlo studied at the Dutch Film Academy.

HOE KIJK JIJ ALS FILMMAKER NAAR DE INVLOED VAN AI?

“Ik zie AI als een nieuwe ontwikkeling waarvan er al vele zijn geweest. Toen geluid zijn intrede deed, of televisie, VHS, digitale effecten of streaming werd telkens gesproken over de ondergang van film. Maar de geschiedenis laat zien dat het medium zich altijd aanpast. AI kan het technische proces helpen of versnellen, maar voor het creatieve, inhoudelijke proces maakt het de maker in mijn ogen vooral lui en onzeker. In die zin heeft AI geen plek in het maken van kunst.”

MAAK JIJ ER GEBRUIK VAN?

“Het is een handig hulpmiddel bij de niet-creatieve taken. Het versnelt enorm: je hebt er een bijna-gratis assistent bij die klussen overneemt. Ik gebruik AI voor het schrijven van pitches, en bij het doen van research. En je kunt er de illustraties voor storyboards mee maken. Maar over AI bij het schrijven van scripts ben ik sceptisch. Uiteindelijk zou het vertellen van verhalen ook niet moeten gaan om procesversnelling en gebruikersgemak.”

KAN AI HET CREATIEVE PROCES SCHADEN?

“Ja. Het is een glijdende schaal, dat intensieve AI-gebruik. Je kunt interessante gesprekken voeren met taalmodellen over dramaturgie, maar je merkt al snel dat AI je naar de mond praat en niet werkt als échte sparringpartner. Alle creativiteit die AI aandraagt, is op basis van

AS A FILMMAKER, HOW DO YOU VIEW THE INFLUENCE OF AI?

‘I see it as a new development of which there have been many. When sound made its appearance, or television, VHS, digital effects or streaming, there was always talk of the demise of film. But history shows that the medium always adapts. AI can help or speed up the technical process, but for the creative, substantive process, in my view, it mostly makes the creator lazy and insecure. In that sense, AI has no place in making art.’

ARE YOU TAKING ADVANTAGE OF IT?

‘It is a useful tool for non-creative tasks. It speeds things up tremendously: it gives you a near-free assistant to take over jobs. I use it for writing pitches, and when doing research. And you can use it to create the illustrations for storyboards. But when it comes to AI when writing scripts, I am sceptical. Ultimately, storytelling should also not be about process acceleration and user convenience.’

CAN AI HARM THE CREATIVE PROCESS?

‘Yes. It’s a sliding scale, intensive AI use. You can have interesting conversations with language models about dramaturgy, but you soon find that it says what you want to hear and does not work as a real sparring partner. All the creativity AI brings to the table is based on existing stories, films or series. You can certainly cut some corners via AI, but if you lean on the

bestaande verhalen, films of series. Je kunt via zeker wat bochten afsnijden ermee, maar als je jarenlang leunt op de handigheid van AI in plaats van jezelf te ontwikkelen, is dat funest voor je groei als autonoom kunstenaar.”

IS HET NIET VERLEIDELIJK SOMS TÓCH HULP IN TE ROEPEN VAN AI?

“Tuurlijk. Maar tot nu toe heb ik bewust vermeden om AI bijvoorbeeld de eerste versie van een script te laten nalezen. Ook vanwege de onduidelijkheid over waar het materiaal precies terecht komt. Misschien is dat water naar de zee dragen hoor, met al onze gesprekken weet AI vast al welke verhalen ik wil gaan vertellen. Maar toch. Ik zet het zelf alleen in voor de research van een onderwerp of genre, en soms voor de outline van het verhaal. Dan vraag ik het model wel expliciet om geen verdere suggesties te doen. Na het outlinen laat ik AI los. Ik wil niet beïnvloed worden door het taalmodel.”

WELKE VAARDIGHEDEN MOETEN JONGE FILMMAKERS BLIJVEN ONTWIKKELEN IN DEZE AI-TIJD?

“Het authentiek vertellen van verhalen. Het gaat om de skill waarmee je verhalen op zó’n manier vertelt dat de kijker iets voelt, en meegaat. Dat kan AI niet. AI kan een goede speech voor je genereren, maar als het niet uit je hart komt, zal het nooit krachtig overkomen. Ik denk dat je jezelf als maker niet moet onderschatten. Je kunt jezelf pas overstijgen wanneer je de angst loslaat dat je het zonder AI niet redt.”

usefulness of AI for years instead of developing yourself, it will be disastrous for your growth as an autonomous artist.”

ISN’T IT TEMPTING SOMETIMES TO SEEK HELP FROM AI ANYWAY?

“Sure. But so far, I have deliberately avoided having it proofread, for example, the first version of a script. Partly because of the uncertainty about where exactly the material will end up. Maybe that’s a waste of time though, with all our conversations AI probably already knows what stories I want to tell. And yet. I personally only use it for researching a topic or genre, and sometimes for the outline of the story. In that case, I do explicitly ask the model not to make any further suggestions. After outlining, I stop using AI. I don’t want to be influenced by the language model.”

WHAT SKILLS SHOULD YOUNG FILMMAKERS CONTINUE TO DEVELOP IN THIS AI AGE?

“Authentic storytelling. It’s about the skill with which you tell stories in such a way that the viewer feels something, and is swept up in it. AI can’t do that. AI can generate a good speech for you, but if it does not come from your heart, it will never come across powerfully. I think you shouldn’t underestimate yourself as a creator. You can only transcend yourself when you let go of the fear that you can’t make it without AI.”

Vernieuwing of vernietiging / Renewal or annihilation

Zachary Formwalt

In the twentieth century, photographic film fused the petrochemical and meatpacking industries into the very substance of modern images—silver suspended in gelatine on a plastic base. These were metabolic images: images that channelled cultural production through the metabolism of living animals rendered into gelatine, and fossilised organic matter transformed into plastic. We were trained to look at these images and not see the industrial processes that were being reproduced there on an expanding scale. We were trained to look *through* the substances that materialised this reproductive process in order to see the images captured within them. We were trained to separate what we saw from what had made that sight possible.

Decoupling and dispersal

In de twintigste eeuw bracht de fotografische film (het materiaal waarop beelden worden afgedrukt) de vleesverwerkende en petrochemische industrie samen, zodat de materiële basis kon ontstaan van het moderne fotografische beeld: zilver gesuspendeerd in gelatine op een plastic drager.

Dit waren metabole beelden: beelden die de culturele productie kanaliseerden via het metabolisme van levende dieren die in gelatine werden omgezet en gefossiliseerd organisch materiaal dat in plastic werd omgezet. We werden getraind om naar deze beelden te kijken en niet de industriële processen te zien die hier op steeds grotere schaal werden gereproduceerd. We werden getraind om *door* de stoffen te kijken die dit reproductieve proces materialiseerden, om de beelden te zien die erin waren vastgelegd.

In 1935, Walter Benjamin described a separation parallel to this: ‘the technology of reproduction detaches the reproduced object from the sphere of tradition.’ Once detached—and then replicated en masse—it becomes possible for it ‘to reach the recipient in his or her own situation’. This detachment and diffusion of objects produces ‘a massive upheaval in the domain of objects handed down from the past—a shattering of tradition which’, he went on hopefully, ‘is the reverse side of the present crisis and renewal of humanity.’

AI has been described in similar terms—as inaugurating a new relationship to cultural objects, one that unsettles authorship, authenticity and authority in ways Benjamin already saw underlying photography and film. And once again we confront the two poles between which his essay was suspended: renewal or annihilation.

We werden getraind om dat wat we zagen te scheiden van dat wat dat beeld mogelijk had gemaakt.

Ontkoppeling en verspreiding

In 1935 beschreef Walter Benjamin een scheiding die hiermee parallel loopt: “(...) de reproductietechnologie ontkoppelt het gereproduceerde object van de context van traditie.” Eenmaal losgerukt — en vervolgens massaal gereproduceerd — kan het object “de kijker in zijn of haar eigen omgeving bereiken”. Deze loskoppeling en verspreiding van objecten veroorzaakt “een enorme omwenteling op het gebied van objecten die uit het verleden zijn overgeleverd — een vernietiging van traditie die,” ging hij hoopvol verder, “de keerzijde is van de huidige crisis en vernieuwing van de mensheid.”

AI is in soortgelijke bewoordingen beschreven — zij zou een nieuwe relatie tot culturele objecten inluiden, een relatie die auteurschap, authenticiteit en autoriteit op losse schroeven zet op manieren die Benjamin al latent aanwezig zag in fotografie en film. En opnieuw worden we geconfronteerd met de twee polen waartussen zijn essay werd opgehangen: vernieuwing of vernietiging.

Techno-idealisme

In de jaren 1930 neigde de technologische ontwikkeling niet ‘van nature’ naar een van beide polen. Net zoals vandaag de dag is het veranderen van het aardoppervlak in iets dat lijkt op de Death Star uit Star Wars — de toekomst waar Theo Von nerveus grapjes over maakt met Sam Altman — niet onvermijdelijk.

“De mensheid, die ooit bij Homerus een object van beschouwing was voor de Olympische goden, is er nu een geworden voor zichzelf”

‘Humankind, which once, in Homer, was an object of contemplation for the Olympian gods, has now become one for itself’

Walter Benjamin, 1935

Techno-idealism

In the 1930s, technological development did not ‘naturally’ tend toward either pole. Just as today, the remaking of the surface of the Earth into something resembling the Death Star—the future that Theo Von nervously jokes about with Sam Altman—is not inevitable. The neural network and the generative pre-trained transformer (GPT) don’t give you the techno-idealist capitalist any more than the hand-mill gives you the feudal lord. What creates the sense of necessity, immediacy and empirical truth is not the technology itself but the way it reproduces the dominant social relations of the present. Capital and its mouthpieces—techno-idealist or otherwise—project their own form of domination as if it were a natural consequence of today’s technology. In Sam Altman’s world, only nuclear fusion can save us, and only AI—his business, incidentally, and a major driver of the very energy crisis it claims to solve—can deliver it, hopefully before the surface of the Earth has been fully terraformed into a dystopian sci-fi set.

Techno-idealists imagine that the very systems accelerating extraction, resource depletion, and labour intensification will somehow resolve the crises they are exacerbating. In this fantasy, capital’s drive for expansion appears not as a historical relation but as a technical necessity, while any alternative is seen as a failure of imagination. The AI industry is not developing a god, it’s reproducing capital along the path to annihilation and promising renewal once it’s reached its goal.

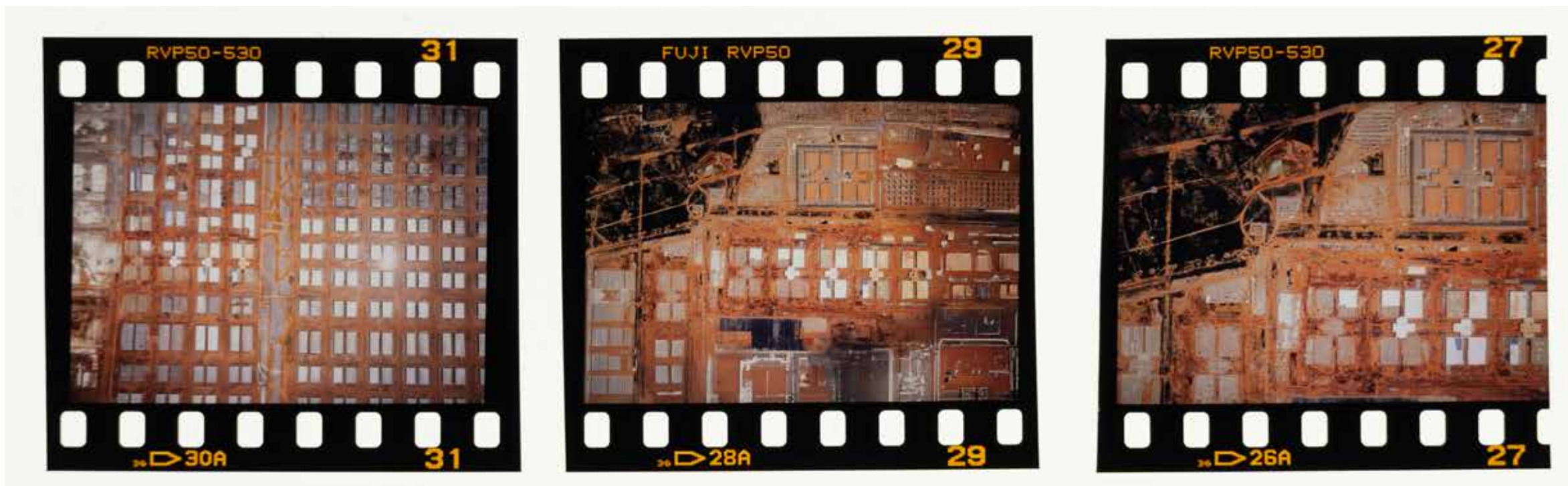
“Ik luisterde naar Sam Altman, of eigenlijk naar zijn podcast met Theo Von, en volgens hem is het een race tussen het moment waarop we in principe alle grondstoffen van de planeet vernietigen en het moment waarop AI voldoende ontwikkeld is om energie uit kernfusie uit te vinden, zodat we deze schone, overvloedige energiebron krijgen; de hoeveelheid water die nodig is voor deze datacenters.

Hij vertelt hoe ze het aardoppervlak in feite veranderen in een computerboard, zoals een printplaat. Als je van bovenaf naar deze gigantische datacenters kijkt, is dat wat ze doen. En als dat dus je doel is, dan zie je jezelf als een soort koning ja, of een god, echt, zo zien ze zichzelf, of dat ze god creëren door deze ontwikkeling van AI”

‘I heard Sam Altman, I actually listened to his podcast with Theo Von, and he was saying, well, it’s a race between when we basically destroy all of the planet’s resources and when AI is sufficiently developed enough that it can figure out fusion energy, so we can have this clean, plentiful energy source; the amount of water that is required for these data centres.

He talks about how they’re effectively turning the surface of the Earth into a computer board, like a circuit board. If you look from above at these gigantic data centres, that’s what they’re doing. And so, you know, if that’s your goal, then yeah, you see yourself as this sort of king, or a god, really, is how they see themselves, or that they’re creating god through this development of AI’

Krystal Ball, 2025

» Degeneratieve Uitbreiding: screenshot van Google Earth van het OpenAI Stargate I-datacenter dat in Abilene, Texas, wordt gebouwd; elke afbeelding is bewerkt met Adobe's "generatieve uitbreiding"-tool, een "AI-afbeeldingsverlenger" die beschikbaar is in Photo-shop. Het LED-scherm waarop deze afbeeldingen voor het eerst verschenen, is gefotografeerd op Fujichrome Velvia 50 kleurenomkeerfilm. De drie afbeeldingen zijn ingebed in dunne lagen van gerenderde runderresten, verspreid over het oppervlak van een flexibele polyesterfilm. Deze film is van achteren belicht met een LED-lamp, gefotografeerd met een digitale camera en vervolgens met inkt afgedrukt op het papier dat u nu in handen heeft.

» Degenerative Expand: screen shot from Google Earth of the OpenAI Stargate I data center being built in Abilene, TX; each image has been subjected to Adobe's "generative expand" tool, "an AI image extender" available in Photoshop. The LED screen on which these images first appeared has been photographed on Fujichrome Velvia 50 color reversal film, suspending the three images in thin layers of rendered cattle remains spread over the surface of a flexible polyester film, here lit from behind with an LED light, photographed with a digital camera and finally printed with ink on the paper in your hands.

Voortbordurend op Karl Marx: het neurale netwerk en de generatieve vooraf getrainde transformator (GPT) geven je net zomin de techno-idealistische kapitalist als de handmolen je de feodale heer geeft. Wat het gevoel van noodzakelijkheid, onmiddellijkheid en empirische waarheid creëert is niet de technologie zelf, maar de manier waarop deze de dominante sociale verhoudingen van het heden reproduceert. Het kapitaal en zijn spreekbuizen — techno-idealistisch of anderszins — projecteren hun eigen vorm van overheersing alsof deze een natuurlijk gevolg is van de technologie van vandaag. In de wereld van Sam Altman kan alleen kernfusie ons redden, en alleen AI — zijn business overigens, en een belangrijke aanjager van de energiecrisis die deze beweert op te lossen — kan die leveren, hopelijk voordat het aardoppervlak volledig is geterraformeerd tot een dystopische sciencefictionset.

Techno-idealisten stellen zich voor dat juist de systemen die de extractie, uitputting van grondstoffen en intensivering van arbeid versnellen, op de een of andere manier de crises zullen oplossen die ze verergeren. In deze fantasie verschijnt de expansiedrang van het kapitaal niet als een historische relatie maar als

een technische noodzaak, terwijl elk alternatief wordt gezien als een gebrek aan verbeelding. De AI-industrie ontwikkelt geen god, maar reproduceert kapitaal op weg naar vernietiging en belooft vernieuwing zodra zij haar doel heeft bereikt.

Referenties:

- Walter Benjamin, "Het kunstwerk in het tijdperk van zijn technologische reproduceerbaarheid." Vertaald door Edmund Jephcott en Harry Zohn. In *Het kunstwerk in het tijdperk van zijn technologische reproduceerbaarheid en andere geschriften over media*, onder redactie van Michael W. Jennings, Brigid Doherty en Thomas Y. Levin. The Belknap Press van Harvard University Press, 2008.
- Citarella, Joshua, presentator. *Doomscroll Podcast*. Nr. 30, "Krystal Ball: Unabashed Left Populism," 2 september 2025.

References:

- Walter Benjamin, "The Work of Art in the Age of Its Technological Reproducibility." Translated by Edmund Jephcott and Harry Zohn. In *The Work of Art in the Age of Its Technological Reproducibility and Other Writings on Media*, edited by Michael W. Jennings, Brigid Doherty, and Thomas Y. Levin. The Belknap Press of Harvard University Press, 2008.
- Citarella, Joshua, host. *Doomscroll Podcast*. No. 30, "Krystal Ball: Unabashed Left Populism," September 2, 2025.

Zachary Formwalt is een kunstenaar, filmmaker en schrijver die onderzoek doet naar de (an)aesthetica van kapitaal aan het Sandberg Instituut van de Gerrit Rietveld Academie. Momenteel onderzoekt hij metabolisme en waarde in de haven van Amsterdam.

Zachary Formwalt is an artist, filmmaker and writer researching the (an)aesthetics of capital at the Sandberg Instituut, and is currently working on metabolism and value in the Port of Amsterdam.

Small AI

Sabine Niederer & Carlo De Gaetano

Joris van den Einden

Simon Pillaud

Als er over kunstmatige intelligentie wordt gesproken, is dat vaak in grootse bewoordingen. AI belooft problemen op te lossen in de gezondheidszorg en op het gebied van energie, veiligheid en efficiëntie. Daarbij verbruikt AI enorme hoeveelheden natuurlijke hulpbronnen en reproduceert en versterkt het ongelijkheid en vooroordelen. Het wordt onderhouden door grotendeels onzichtbaar personeel dat deze systemen draaiende houdt onder precaire omstandigheden, en gebruikt de output van de creatieve industrie om haar modellen te trainen.¹ Het begrip ‘metabolic media’ van Kate Crawford beschrijft AI als een parasitaire technologie die zich voedt met bestaand werk en energie om haar output te genereren. Het remixen van bestaand werk, zoals taalwetenschapper Emily Bender opmerkt, lijkt meer op papier-maché (waarbij bestaand materiaal wordt versnipperd, met lijm aan elkaar geplakt en in een andere vorm gegoten) dan op een collage. AI-modellen zijn geïnteresseerd in vorm, niet in inhoud.

When artificial intelligence is discussed, it is often in sweeping statements. AI holds the promise to solve problems in healthcare, energy, security, and efficiency. And while doing so, it extracts tremendous amounts of natural resources, reproduces and amplifies inequality and bias, and is maintained by a largely invisible workforce that keeps these systems running under precarious conditions, and extracts creative labour to train its models.¹ Kate Crawford’s notion of *metabolic media* captures AI as a parasitic technology that feeds on existing work and energy to generate its output. The remixing of existing work, as linguistics scholar Emily Bender points out, resembles papier-mâché rather than collage-shredding existing material, binding it with glue, and moulding it into something else. AI models are interested in form, not substance.

In response to the grand promises and the tremendous extractivism of major models offered by big tech, there is a multiplicity of smaller-scale AI practices. Sometimes described as ‘minor tech’,

Kleinschalige alternatieven

Als reactie op de grote beloften en het enorme extractivisme van de grote modellen van big tech, kwamen er tal van kleinschaliger AI-praktijken. Deze initiatieven, die soms worden omschreven als ‘minor tech’, bieden geen eenduidige oplossing voor de problemen met AI, maar duiken op in verschillende contexten en domeinen en worden om verschillende redenen ingezet.² Wat we in deze tekst Small AI noemen, zijn taalmodellen en aanverwante tools en initiatieven die alternatieven bieden voor dominante, grootschalige generatieve systemen. ‘Small’ slaat wat ons betreft niet alleen op de grootte, maar op een constellatie van waarden, waaronder transparantie, duurzaamheid, open source-ontwikkeling en gegevenssoevereiniteit. Deze kleinschalige AI-praktijken lijken in eerste instantie misschien vooral technisch beperkt, met een laag energieverbruik en lichtgewicht modellen die op je eigen apparaat kunnen draaien. Zij fungeren als politieke standpunten die geworteld zijn in specifieke lokale omstandigheden en zorgen over de relatie tussen mens en AI.

In verschillende contexten, van de academische wereld tot ngo's en de kunsten, wordt er bij dergelijke initiatieven geëxperimenteerd met AI-systemen die prioriteit geven aan waarden als transparantie, energie-efficiëntie en gegevenssoevereiniteit. Als onderzoekers en makers die sinds 2019 werken met generatieve AI³, waren we in het bijzonder geïnteresseerd in het in kaart brengen van dit heterogeen gebied om kennis en best practices te verzamelen over het op kritische en duurzame wijze ontwikkelen en gebruiken van kleine AI-modellen.

Onderzoeksproject

Hiervoor formuleerden we samen met onze collega's Gabriel Pereira en Marc Tuters van de Universiteit van Amsterdam een onderzoeksproject voor de jaarlijkse Digital Methods Summer School⁴. Het doel van ons project was tweeledig: het veld van Small AI en de onderliggende waarden daarvan in kaart brengen (begeleid door ons), en een klein AI-model ontwikkelen voor gebruik in onderzoek en onderwijs op het gebied van nieuwe media (begeleid door Gabriel en Marc). Het project duurde een week en werd uitgevoerd met een groep internationale onderzoekers⁵.

these initiatives do not offer a singular solution to the problems with AI, but emerge across different contexts, motivations, and domains.² What we refer to in this text as *small AI* are language models and related tools as well as AI-related initiatives that offer alternatives to dominant, large-scale generative systems. Rather than defining ‘small’ strictly by size, we understand it as a constellation of values, including transparency, sustainability, open-source development and data sovereignty. These small-scale AI practices may initially appear mostly technically limited, with low energy use and lighter-weight models that can run on your own device; they function as political positions grounded in specific local conditions and relational concerns.

Across diverse contexts from academia to NGOs and the arts, such initiatives are experimenting with AI systems that prioritise values such as transparency, energy efficiency, and data sovereignty. As researchers and makers working with generative AI since 2019, we were particularly interested in mapping this heterogeneous field to gather knowledge on best practices to develop and use small AI models in a critical and sustainable way for our research.

Therefore, we teamed up with our colleagues Gabriel Pereira and Marc Tuters at the University of Amsterdam and jointly formulated a research project for the annual Digital Methods Summer School⁴, which brings together students, researchers, and scholars to jointly study current topics in new media research. Our summer school project was twofold: to map the field of small AI and their underpinning values (facilitated by us), and to develop a small AI model for use in new media research and education (facilitated by Gabriel and Marc). The week-long project took place with a group of international researchers⁵.

For the mapping, we formulated a set of guiding research questions: which problems associated with ‘big AI’—such as energy consumption, training data, or labour conditions—are foregrounded by these initiatives? What kinds of alternatives do they propose, and on which values are these alternatives based?

The visualisation presented here shows 67 Small AI initiatives and their predecessors launched between 2004 and 2025 (most of which started af-

Voor het in kaart brengen van Small AI hebben we een aantal onderzoeksvragen geformuleerd: welke problemen die samenhangen met 'big AI' — zoals energieverbruik, trainingsgegevens of arbeidsomstandigheden — komen naar voren in deze initiatieven? Wat voor alternatieven stellen ze voor en op welke waarden zijn deze alternatieven gebaseerd?

67 Small AI-initiatieven

De hier gepresenteerde visualisatie toont 67 Small AI-initiatieven en hun voorgangers die tussen 2004 en 2025 van start zijn gegaan (de meeste na 2015). Onze inventarisatie omvat niet alleen AI in de hedendaagse, modelgerichte zin, maar ook eerdere inspanningen die later zijn opgegaan in de huidige AI-ecosystemen. Denk aan door gemeenschappen geleide taaltechnologie-infrastructuren — waaronder Divvun en Giellatekno voor Sámi-talen — die tools aanbieden, zoals platforms voor machinevertaling. De inventarisatie richtte zich op projecten die zijn ontwikkeld door start-ups, onderzoekers, ngo's, open source-gemeenschappen en kunstcollectieven. Bijvoorbeeld: het academische project AfriBERTA traint een meertalig model voor 11 inheemse Afrikaanse talen op minder dan 1 GB tekst. De ngo AymurA ondersteunt werk op het vlak van genderrechtvaardigheid door signalen over gendergerelateerd geweld te extraheren uit gerechtelijke uitspraken in Latijns-Amerika. De opensourcegemeenschapstool Llama.cpp maakt het mogelijk om taalmodellen efficiënt te laten draaien op consumentenapparatuur. En het door kunstenaars geleide project Queer AI bouwt een subversieve chatbot die gegenderde scripts weigert en zich vele queer bots voorstelt. Kleine modellen ontwikkeld door grote technologiebedrijven (zoals Google Vertex AI of Amazon Bedrock) zijn uitgesloten van onze inventarisatie, tenzij ze expliciet gepositioneerd worden als alternatieven voor grootschalige AI-infrastructuren. De initiatieven zijn geclusterd op basis van gedeelde waarden, wat resulteert in vijf onderling verbonden waardeclusters:

- Feministische en queer benaderingen van Small AI;
- Small data, grote impact;
- Open source, lage rekenkracht en hoge prestaties;

ter 2015). Our inventory not only includes 'AI' in the contemporary, model-centric sense, but also earlier efforts that were later folded into today's AI ecosystems, such as community-led language technology infrastructures like Divvun/Giellatekno for Sámi languages, offering tools such as such as machine translation platforms). The inventory focused on projects developed by start-ups, researchers, NGOs, open-source communities, and art collectives. For instance: the academic project AfriBERTA is training a multilingual model for 11 Indigenous African languages on less than 1GB of text; the NGO AymurA supports gender-justice work by extracting signals about gender-based violence from court rulings in Latin America; the open-source community tool Llama.cpp makes it possible to run language models efficiently on consumer devices; and the artist-led project Queer AI is building a subversive chatbot that refuses gendered scripts and imagines 'many queer bots'. Small models developed by major technology companies (such as: Google Vertex AI, or Amazon Bedrock) were excluded, unless explicitly positioned as alternatives to large-scale AI infrastructures. The initiatives are clustered according to shared values, resulting in five interconnected value clusters:

- Feminist and Queer Approaches to Small AI
- Small Data, Big Impact
- Open Source, Low-Computing and High Performance
- Green AI: Low-Footprint Models for Biodiversity
- Indigenous-led Models for Sovereignty, Justice, and Cultural Continuity

The resulting clusters should be read as interconnected and overlapping, rather than as discrete categories. Taken together, the network does not propose a single solution or model but sketches an emerging design space in which AI is developed otherwise, as locally embedded, relational, and attentive to both social and ecological sustainability.

In the network visualisation below, each cluster is annotated with a brief explanation.

1. Feminist and Queer Approaches to Small AI
This group of initiatives emphasises inter-

“In plaats van Small AI te definiëren als een enkel model of een enkele oplossing, beschrijven deze dimensies een reeks op waarden gebaseerde ontwerpkeuzes die terugkomen in initiatieven die op andere vlakken van elkaar verschillen”

‘Rather than defining Small AI as a single model or solution, these dimensions describe a set of value-driven design choices that recur across otherwise different initiatives’

- Groene AI: Modellen met een lage voetafdruk voor biodiversiteit;
- Modellen geleid door inheemse volkeren voor soevereiniteit, rechtvaardigheid en culturele continuïteit.

De resulterende clusters moeten worden gelezen als onderling verbonden en overlappend, niet als afzonderlijke categorieën. Alles bij elkaar stelt het netwerk niet één oplossing of model voor, maar schetst deze het ontstaan van een ontwerprijmte waarin AI op een andere manier wordt ontwikkeld, als lokaal ingebed, relationeel en met aandacht voor zowel sociale als ecologische duurzaamheid.

In de onderstaande netwerkvisualisatie geven we bij elke cluster een korte uitleg.

1. Feministische en queer benaderingen van Small AI
In deze groep initiatieven ligt de nadruk op intersectionaliteit, zorg en gedeelde governance. Initiatieven in dit cluster maken gebruik van participatief en cocreatief ontwerp, waarbij gemeenschappen worden betrokken bij beslissingen over gegevens, ontwerp en gebruik. Op basis van ontwerprechtvaardigheid, datafeminisme en participatief ontwerp ontwikkelen ze gesitueerde en gedecentraliseerde infrastructuren als alternatieven voor grootschalige, extractieve AI.
2. Small data, grote impact
Deze initiatieven laten zien hoe Small AI

sectionality, care, and shared governance. Initiatives in this cluster employ participatory and co-creative design, centring communities in decisions about data, design, and use. Drawing on design justice, data feminism, and participatory design, they develop situated and decentralised infrastructures as alternatives to large-scale, extractive AI.

2. Small Data, Big Impact

These initiatives demonstrate how Small AI can be effective without large datasets or computational power. They prioritise data quality over quantity, and develop consent-based, transparent, legally accountable processes. Here, we see the design and development of compact models and robust data infrastructures that offer alternatives to closed systems.

3. Open Source, Low-Computing and High Performance

These initiatives frame smallness as a strategy for autonomy, sustainability, and openness. Projects develop open-source and open-weight AI that operates locally, energy-efficiently, and with limited computing power. Small AI is positioned as public infrastructure: transparent, reproducible, and viable beyond the cloud.

4. Green AI: Low-Footprint Models for Biodiversity

These initiatives focus on lightweight AI for biodiversity monitoring and ecological analysis, designed for low energy use and on-site deployment. Grounded in ethical AI, open

effectief kan zijn zonder grote datasets of rekenkracht. Bij deze initiatieven wordt voorrang gegeven aan gegevenskwaliteit boven gegevenskwantiteit en worden op toestemming gebaseerde, transparante en juridisch toerekenbare processen ontwikkeld. Hier zien we het ontwerp en de ontwikkeling van compacte modellen en robuuste gegevensinfrastructuren als alternatief voor gesloten systemen.

3. Open source, lage rekenkracht en hoge prestaties

Deze initiatieven brengen hun kleinschaligheid als een strategie voor autonomie, duurzaamheid en openheid. Projecten ontwikkelen opensource en open-weight AI die lokaal, energiezuinig en met beperkte rekenkracht werkt. Small AI wordt neergezet als openbare infrastructuur: transparant, reproduceerbaar en ook levensvatbaar buiten de cloud.

4. Groene AI: modellen met een lage voetafdruk voor biodiversiteit

Deze initiatieven richten zich op lichtgewicht AI voor biodiversiteitsmonitoring en ecologische analyse. Lichtgewicht AI verbruikt weinig energie en is ontworpen voor gebruik op locatie. Deze initiatieven zijn gebaseerd op ethische AI, Open Science en een ethiek van luisteren. Ze erkennen niet-menselijke actoren als hun stakeholders. Hier maakt Small AI zorgvuldige, gesitueerde ecologische interventies mogelijk zonder de voetafdruk van grootschalige modellen.

5. Modellen geleid door inheemse volkeren voor soevereiniteit, rechtvaardigheid en culturele continuïteit

Voor deze initiatieven is kleinschaligheid een bewuste politieke en culturele keuze. Hier werkt Small AI als een lokaal bestuurd instrument voor taalrevitalisatie, bescherming van kennis en gerechtigheid op voorwaarden van inheemse volkeren. Deze AI-initiatieven zijn geworteld in gegevenssoevereiniteit, kaitiakitanga — het Māori-concept van rentmeesterschap over de lucht, de zee en het land — en herstelrecht. Ze zorgen ervoor dat gegevens onder controle van de gemeenschap blijven. Ze ondersteunen culturele continuïteit in plaats van extractie.

science, and an ethical focus on listening, these initiatives recognise non-human actors as their stakeholders. Here, small AI enables careful, situated ecological interventions without the footprint of large-scale models.

5. Indigenous-led Models for Sovereignty, Justice, and Cultural Continuity

For these initiatives, smallness is a deliberate political and cultural choice. Here, Small AI operates as a locally governed tool for language revitalisation, knowledge protection, and justice on Indigenous terms. Rooted in data sovereignty, kaitiakitanga - the Māori concept of guardianship of the sky, the sea, and the land - and restorative justice, these AI initiatives make sure that data remains in community control, and support cultural continuity rather than extraction.

In conclusion, what is small AI in practice?

Reading across the five clusters, the mapping highlights recurring ways in which smallness is enacted in the design, governance, and use of AI systems. Rather than defining Small AI as a single model or solution, these dimensions describe a set of value-driven design choices that recur across otherwise different initiatives.

Smallness first appears as a technological constraint, limiting the footprint of AI systems to reduce computational power and energy consumption. This includes initiatives that are built to do one thing well, rather than scaling capacity by default.

Smallness also emerges as a data practice that refuses the assumption that ‘more data is better’. Instead, initiatives work with clearly bounded, high-quality datasets, explicit consent and opt-out mechanisms, and transparent data provenance, including routines for correction, withdrawal, and long-term stewardship.

Infrastructure and openness make AI smaller by shifting away from cloud dependence toward locally hostable, verifiable and reproducible systems. Open-source code and open weighting enable inspection and reuse, while documentation and versioning emphasise the conditions under which models are developed, maintained, and eventually retired.

Smallness further operates through governance and community control, where participatory design and community-led oversight allow

Tot slot, wat is Small AI in de praktijk?

Als we de vijf clusters in kaart brengen, zien we terugkerende manieren waarop kleinschaligheid tot uiting komt in het ontwerp, de governance en het gebruik van AI-systemen. In plaats van Small AI te definiëren als een enkel model of een enkele oplossing, beschrijven deze dimensies een reeks op waarden gebaseerde ontwerpkeuzes die terugkomen in initiatieven die op andere vlakken van elkaar verschillen.

Kleinschaligheid betekent ten eerste een technologische beperking, die zorgt voor een kleinere voetafdruk van AI-systemen om rekenkracht en energieverbruik te beperken. Dit omvat initiatieven die zich concentreren op één ding dat ze goed doen, in plaats van standaard veel capaciteit te leveren.

Kleinschaligheid komt ook naar voren als een data practice die de aanname dat “meer gegevens beter is” verwerpt. In plaats daarvan werken initiatieven met duidelijk afgebakende hoogwaardige datasets, uitdrukkelijke toestemming en opt-outmechanismen, en transparante herkomst van gegevens. Inclusief routines voor correctie, intrekking en langetermijnbeheer.

Infrastructuur en openheid maken AI kleiner door de afhankelijkheid van de cloud geleidelijk aan te vervangen door lokaal te hosten, verifieerbare en reproduceerbare systemen. Opensourcecode en open gewichten maken inspectie en hergebruik mogelijk, terwijl documentatie en versiebeheer de voorwaarden op de voorgrond plaatsen waaronder modellen worden ontwikkeld, onderhouden en uiteindelijk buiten gebruik worden gesteld.

Kleinschaligheid werkt verder via governance en controle van de gemeenschap, waarbij participatief ontwerp en toezicht door de gemeenschap groepen in staat stellen om grenzen, risico's en succescriteria te bepalen. Zorg voor de modellen, zoals gegevensverzameling, annotatie, moderatie en onderhoud, wordt zichtbaar gemaakt, gecompenseerd en beschermd tegen extractie.

Tot slot wordt kleinschaligheid bewerkstelligd door ecologische en culturele gesitueerdheid, waardoor AI-systemen verankerd worden in specifieke plaatsen, gemeenschappen en omgevingen die uit meer bestaan dan mensen. Dit impliceert een energiezuinige, lokale inzet en cultureel specifieke evaluatie, gebaseerd op verantwoordelijkheid op lange termijn en in plaats van generieke benchmarks.

groups to define boundaries, risks, and success criteria. Care work, such as data collection, annotation, moderation, and maintenance, is made visible, compensated, and protected from extraction.

Finally, smallness is enacted through ecological and cultural situatedness, anchoring AI systems in specific places, communities, and more-than-human environments. This involves low-power, local deployment and culturally specific evaluation grounded in long-term responsibility rather than generic benchmarks.

These dimensions of smallness and the multiplicity of these approaches offer a welcome view beyond scale as a default measure of progress, and recognise small and situated AI practices as viable sites of engagement. Rather than being trapped inside the promises of ever-larger systems, this mapping offers tools for noticing, supporting, and working with alternative ways of developing and relating to AI—whether through design, research, education, or everyday use.

Deze dimensies van kleinschaligheid en de veelzijdigheid van deze benaderingen meten vooruitgang gelukkig niet alleen af aan schaal; ze erkennen kleinschalige, gesitueerde AI-praktijken als levensvatbare plaatsen van interactie. In plaats van gevangen te zitten in de beloften van steeds grotere systemen, biedt dit in kaart brengen instrumenten om alternatieve manieren van ontwikkeling van en omgang met AI te vinden, te ondersteunen en ermee te werken — door ontwerp, onderzoek, onderwijs of dagelijks gebruik.

Carlo De Gaetano is beeldend kunstenaar en onderzoeker bij het Visual Methodologies Collective aan de Hogeschool van Amsterdam, waar hij werkt aan zijn Professional Doctorate.

Sabine Niederer is lector Visual Methodologies en wetenschappelijk directeur van het Centre of Expertise Creative Innovation aan dezelfde instelling. Het Visual Methodologies Collective is gespecialiseerd in visuele, digitale en participatieve methoden voor sociaal en cultureel onderzoek.

Carlo De Gaetano is a visual artist and researcher with the Visual Methodologies Collective at the Amsterdam University of Applied Sciences, where he is pursuing a Professional Doctorate.

Sabine Niederer is professor of Visual Methodologies and Scientific Director of the Centre of Expertise Creative Innovation at the same institution. The Visual Methodologies Collective specialises in visual, digital, and participatory methods for social and cultural research.

1 De dichte verstrengeling van materiële, sociale en politieke infrastructuren die ten grondslag liggen aan AI wordt getraceerd door Kate Crawford in Atlas of AI, waarin AI wordt ontleed als een systeem dat diep verankerd is in ecologieën, arbeidsrelaties en machtsstructuren.

2 Voor een verdere bespreking van de problematisering van schaal en de politieke aard van kleine en kleinschalige technologieën bevelen we het editorial van Anderson & Cox 'Toward a minor tech' aan: https://openresearch.lsbu.ac.uk/download/d667c9fb99cc81377b99486c36da5579d59c9ccc65f06176e21cf8822876858e/1427899/00_EDITORIAL_APRJA_Minor_Tech.pdf.

3 Zie bijvoorbeeld Climate Imaginaries at Sea, waarin AI wordt gebruikt en bekritiseerd bij het creëren van speculatieve voorstellingen van het leven met klimaatverandering en momenteel een klein taalmodel wordt ontwikkeld: www.climateimaginariesatsea.org. En het AI2 consortium voor artistiek en ontwerpend onderzoek naar de ethische, culturele en ecologische impact van AI, <https://aisquared.nl/>.

4 Meer informatie over de Digital Methods Summer School van 2025 is online te vinden op: <https://www.digitalmethods.net/Dmi/SummerSchool2025>.

5 De projectgroep bestond uit de co-facilitators Gabriel Pereira, Marc Tuters, Sabine Niederer, Carlo De Gaetano, Lonneke van der Velden en Riccardo Ventura, en de deelnemers Ray Dolitsay, Hanna Lauvli, Lisabeth Matyash Leonsins, Mariana Fernández Mora, David Schogt, Anvee Tara, Jiahui Xing en Angxiao Xu.

1 The dense entanglement of material, social, and political infrastructures underpinning AI is traced by Kate Crawford in Atlas of AI, where AI is dissected as a system deeply embedded in ecologies, labour relations, and power structures.

2 For a further discussion of the problematisation of scale and the politics of minor and small-scale technologies, we recommend Anderson & Cox's editorial 'Toward a minor tech' https://openresearch.lsbu.ac.uk/download/d667c9fb99cc81377b99486c36da5579d59c9ccc65f06176e21cf8822876858e/1427899/00_EDITORIAL_APRJA_Minor_Tech.pdf.

3 See for example programmes like Climate Imaginaries at Sea, in which AI is used and critiqued in the study and creation of speculative imaginaries of living with climate change, and which is currently developing a small language model, www.climateimaginariesatsea.org. And the AI2 consortium for artistic and design-based research on the ethical, cultural and ecological impacts of AI, <https://aisquared.nl/>.

4 More info about the Digital Methods Summer School of 2025 can be found online at: <https://www.digitalmethods.net/Dmi/SummerSchool2025>.

5 The project group consisted of co-facilitators Gabriel Pereira, Marc Tuters, Sabine Niederer, Carlo De Gaetano, Lonneke van der Velden and Riccardo Ventura, and participants Ray Dolitsay, Hanna Lauvli, Lisabeth Matyash Leonsins, Mariana Fernández Mora, David Schogt, Anvee Tara, Jiahui Xing, Angxiao Xu

AI en toekomstmuziek / AI and the future of music

Koos Zwaan

De snelle opkomst van generatieve AI leidt tot stevige discussies in de muziekindustrie. Waar de één vreest dat AI zal zorgen voor middelmatigheid of zelfs het verdwijnen van bepaalde beroepen, ziet de ander vooral kansen voor vernieuwing en creatieve groei. In mijn lectorale rede van begin vorig jaar, *You Say You Want a Revolution*, stel ik dat technologische innovatie pas waarde krijgt wanneer zij bijdraagt aan een duurzame muziekindustrie — een sector die sociaal, economisch en cultureel toekomstbestendig is. AI verandert de manier waarop muziek wordt gemaakt, verspreid en geconsumeerd, en dwingt ons opnieuw na te denken over vakmanschap, rechtvaardigheid en creativiteit.

The rapid rise of generative AI is leading to robust discussions in the music industry. While some fear that AI will cause mediocrity or even the disappearance of certain professions, others see opportunities for innovation and creative growth above all. In my inaugural lecture early last year, *'You Say You Want a Revolution'*, I argue that technological innovation gains value only when it contributes to a sustainable music industry — a sector that is socially, economically and culturally future-proof. AI is changing the way music is made, distributed and consumed, forcing us to rethink craftsmanship, justice and creativity.

AI in a long line of musical innovation

Although AI feels new, it is in a tradition of technological innovation that has shaped the industry time and again. The introduction of recording technology, the rise of streaming, and the democratisation of music production via laptops and DAWs — digital audio editing systems — have continuously changed the role of musicians, producers and intermediaries.

Generative AI tools such as Suno, Udio and AIVA — platforms that allow users to generate music with minimal input thanks to models trained on large amounts of existing music — are again accelerating this process. They can generate music in minutes that would normally take days. This raises questions: what remains at the core of musicianship? Is knowledge of harmony, arrangement and performance still necessary? I think so. AI can help create, humans are still better at making choices that match an artistic vision.

AI in een lange lijn van muzikale innovatie
Hoewel AI nieuw voelt, staat het in een traditie van technologische vernieuwing die de sector telkens opnieuw vormde. De introductie van opnametechnologie, de opkomst van streaming, en de democratisering van muziekproductie via laptops en DAW's (digitale audiomontagesystemen) veranderden steeds de rol van muzikanten, producers en tussenpartijen.

Generatieve AI-tools zoals Suno, Udio en AIVA — platforms waarmee gebruikers met minimale input muziek kunnen genereren dankzij modellen die zijn getraind op grote hoeveelheden bestaande muziek — versnellen opnieuw dit proces. Ze kunnen in minuten muziek genereren waarvoor normaal dagen nodig is. Dit roept vragen op: wat blijft de kern van muzikaal vakmanschap? Is kennis van harmonie, arrangement en performance nog steeds noodzakelijk? Ik denk van wel. AI kan helpen creëren, mensen zijn nog altijd beter in staat om keuzes te maken die overeenkomen met een artistieke visie.

Onderzoek naar duurzame muzikale ecosystemen

In mijn onderzoek naar de duurzame muziekindustrie kijk ik vooral naar de veerkracht van makers: hoe zij zich aanpassen aan veranderende omstandigheden, nieuwe technologieën en verschuivende verdienmodellen. Binnen recente onderzoeksprojecten van Hogeschool Inholland als *'Artificial Intelligence in de Muziekindustrie'* en *'AI als creatief instrument voor menselijke expressie'* zien we dat AI alleen duurzaam kan worden ingezet als makers snappen hoe de technologie werkt, welke belangen erachter schuilgaan, en hoe ze AI kunnen gebruiken zonder hun artistieke en economische positie te verzwakken.

De eerste bevindingen uit het onderzoek bevestigen dit beeld: kunstenaars en studenten hebben behoefte aan duidelijkheid over datagebruik, auteursrecht, transparantie van modellen en over de creatieve mogelijkheden én beperkingen van AI.

Vier dimensies als uitgangspunt voor toekomstbestendige beroepspraktijk

Deze inzichten vertaal ik voor het onderwijs naar vier dimensies die essentieel zijn voor een toekomstbestendige beroepspraktijk. Ze zijn gebaseerd op lopend onderzoek, gesprekken met makers en ervaringen in onze eigen opleidingen.

Research on sustainable musical ecosystems

In my research on the sustainable music industry, I look mainly at the resilience of creators: how they adapt to changing circumstances, new technologies and shifting revenue models. Within recent projects such as *Artificial Intelligence in the Music Industry* and *AI as a Creative Tool for Human Expression*, we see that AI can only be used sustainably if creators understand how the technology works, the interests behind it, and how to use AI without weakening their artistic and economic position.

Initial findings from our research confirm this picture: artists and students need clarity on data use, copyright, model transparency and the creative possibilities as well as limitations of AI.

Four dimensions as a starting point for future-proof professional practice

For education, I translate these insights into four dimensions that are essential for future-proof professional practice. They are based on ongoing research, conversations with creators and experiences in my own degree programmes.

1. Practical AI literacy
Students learn to work with AI tools for production, distribution, marketing and data analysis. In projects, I let students experiment with generative models and AI plug-ins, after which we analyse where the technology adds value and where human choices remain decisive.
2. Creative experimentation and aesthetic development
AI offers new forms of play, improvisation and co-creation. Working with students, we are exploring how AI can be a creative partner, for example by treating AI-generated ideas like an extra band member: inspiring, but never decisive without human interpretation.
3. Ethical and legal reflection
AI models are trained on huge datasets whose provenance is not always transparent. Who owns AI-generated music? How do we ensure that creators are rewarded fairly? These kinds of questions are central to both my research and the lessons we develop, precisely to make students more resilient in a changing industry.
4. Critical understanding of technology and power relations
AI is not a neutral technology. Models reproduce dominant styles, commercial logics

Unsplash, rechtenvrij door Techivation.

1. Praktische AI-geletterdheid

Studenten leren werken met AI-tools voor productie, distributie, marketing en data-analyse. In projecten laat ik studenten experimenteren met generatieve modellen en AI-plug-ins, waarna we analyseren waar de technologie waarde toevoegt en waar menselijke keuzes doorslaggevend blijven.

2. Creatief experiment en esthetische ontwikkeling

AI biedt nieuwe vormen van spel, improvisatie en cocreatie. In samenwerking met studenten onderzoeken we hoe AI een creatieve partner kan zijn, bijvoorbeeld door AI-gegenereerde ideeën te behandelen zoals een extra bandlid: inspirerend, maar nooit bepalend zonder menselijke interpretatie.

3. Ethische en juridische reflectie

AI-modellen zijn getraind op enorme datasets waarvan de herkomst niet altijd transparant is. Wie is eigenaar van AI-gegenereerde muziek? Hoe zorgen we dat makers eerlijk worden beloond? Dit soort vragen staat centraal in zowel mijn onderzoek als in de lessen die we ontwikkelen, juist om studenten weerbaarder te maken in een veranderende industrie.

and existing inequalities. Students learn to critically examine the data on which systems are built — a vital part of a sustainable music industry in which artists do not become dependent on opaque platforms.

Opportunities, risks and the way forward

Some of the work in the creative industries will change, and some functions will come under pressure. But AI also creates new roles, such as creative AI operators, data-literate producers and hybrid creators who integrate technology into performance and composition.

Projects within Inholland show that students do not find this threatening, but rather stimulating — as long as they understand how to use technology from their own artistic identity.

Resilience

AI forces us to rethink craftsmanship, creativity and equity in the music industry. But when we approach AI as a tool for human expression, there is a huge opportunity to make the sector more resilient, inclusive and innovative.

So the question is not whether AI will have a place in music, but how we shape that place in a way that suits a sustainable future for creators.

4. Kritisch begrip van technologie en machtsverhoudingen

AI is geen neutrale technologie. Modellen reproduceren dominante stijlen, commerciële logica's en bestaande ongelijkheden. Studenten leren kritisch te kijken naar de data waarop systemen zijn gebouwd — een essentieel onderdeel van een duurzame muziekindustrie waarin kunstenaars niet afhankelijk worden van ondoorzichtige platformen.

Kansen, risico's en de weg vooruit

Een deel van het werk in de creatieve industrie zal veranderen, en sommige functies komen onder druk te staan. Maar AI creëert ook nieuwe rollen, zoals creatieve AI-operators, data-geletterde producers en hybride makers die technologie integreren in performance en compositie.

Projecten binnen Inholland laten zien dat studenten dit niet bedreigend vinden, maar juist prikkelend, zolang ze begrijpen hoe ze de technologie kunnen inzetten vanuit hun eigen artistieke identiteit.

Veerkracht

AI dwingt ons tot hernieuwde reflectie op vakmanschap, creativiteit en rechtvaardigheid in de muziekindustrie. Maar wanneer we AI benaderen als hulpmiddel voor menselijke expressie ligt er een enorme kans om de sector veerkrachtiger, inclusiever en innovatiever te maken.

De vraag is dus niet of AI een plek krijgt in de muziek, maar hoe wij die plek vormgeven op een manier die past bij een duurzame toekomst voor makers.

Koos Zwaan is lector Innovation in the Music Industry en geeft ook leiding aan het International Music Industry Lab bij Hogeschool Inholland. Zijn onderzoek richt zich op technologische, creatieve en sociale innovatie binnen de muziekindustrie.

Koos Zwaan is a professor on innovation in the music industry and also heads the International Music Industry Lab at Inholland University of Applied Sciences. His research focuses on technological, creative and social innovation within the music industry.

Het recht om te spelen / The right to play

Pablo Núñez Palma & Nadia Piet

De krantenkoppen zijn alarmerend: filmproducenten vervangen scriptschrijvers door AI, terwijl VFX-studio's bij het produceren van hun virtual effects de voorkeur geven aan algoritmes boven artiesten. Hierdoor blijven er alleen nog lager betaalde banen over. Dit patroon van verdringing zie je overal in de sector, waar nieuwe vormen van precare arbeid de kop opsteken. Onderzoek suggereert zelfs dat kunstmatige intelligentie onze creatieve vermogens verzwakt en ons lui maakt in het ambacht van storytelling. Ondertussen verbruikt deze technologie grote hoeveelheden natuurlijke hulpbronnen en laat ze mensen concurreren met machines die nooit uitrusten.

Deze zorgen zijn reëel en goed gedocumenteerd. Dus hoe kunnen we rechtvaardigen dat we kijken naar de mogelijkheden van AI-tools in de creatieve praktijken waar we van houden en die we jarenlang hebben verfijnd en onderwezen?

Het standaardantwoord voelt hol aan. AI, zo wordt ons verteld, zal ons 'productiever' maken. Zij zal ons helpen sneller te werken, onze processen te optimaliseren en meer content te creëren. Maar mensen met een creatief beroep hebben hun vakgebied niet gekozen om zoveel mogelijk output te genereren. Zij hebben voor creatief werk gekozen omwille van de betekenis, het zelfonderzoek, het beheersen van een ambacht, de menselijke connectie — alles behalve het optimaliseren van de output. Wanneer de belangrijkste belofte van AI is om ons te helpen meer en sneller te produceren, stuiten we daarmee op een verontrustende paradox: de tools die bedoeld zijn om het werk waar we van houden sneller te kunnen doen, dreigen het te veranderen in vreugdeloos, mechanisch werk. Daar is een woord voor: vervreemding.

eigen beheer / by the author

eigen beheer / by the author

Het probleem van het verhaal

Het gaat niet om AI als technologie, maar om AI als verhaal. Silicon Valley belooft dat technologie de mensheid zal verheffen door verbeterde productiviteit, en de filmindustrie neemt deze logica gretig over. Maar deze belofte is niet nieuw: techno-utopische dromen zijn er al eeuwenlang. De waarheid is dat als we het over AI hebben, het niet alleen gaat om het kiezen van tools; we kiezen ook met welk verhaal we willen doorgaan. Er zijn andere verhalen mogelijk.

Sommige creatieve professionals vertellen al zo'n ander verhaal. Filmmakers als Trevor Paglen, Brett Gaylor of het onderzoeksbureau Forensic Architecture gebruiken AI niet om sneller beelden te genereren, maar om te onderzoeken hoe algoritmes perceptie vormen, gemarginaliseerde archieven bewaren of surveillancesystemen blootleggen. Net zo belangrijk is het dat wanneer productiemaatschappijen kiezen voor opensourcemodelden of wanneer kunstenaars generatoren afwijzen die zonder toestemming zijn getraind op gescrapete gegevens, ze alternatieve verhalen creëren — verhalen waarin creatieve verkenning niet afhankelijk is van tools van bedrijven of uitbuiting. Deze keuzes zijn belangrijk omdat ze alternatieve waarden modelleren; het zijn handelingen die invloeden hebben op welke verhalen de norm worden in ons vakgebied. De vraag is niet of we AI moeten gebruiken, maar hoe onze omgang met AI de verhalen beïnvloedt die ons vakgebied vooruitbrengen.

Het recht om te spelen

Als creatieve professionals hebben we de ethische plicht om na te denken over wat we aan moeten met opkomende technologieën. Van de discussies over AI in creatief werk springt er wat ons betreft één uit. Die gaat over "het recht om te spelen", zoals technoloog en dichter Abdo Hassan het noemt.

Dit recht brengt zowel toestemming als verantwoordelijkheid met zich mee. Ja, veel AI-tools hebben een twijfelachtige oorsprong: uitbuitende datasets, enorm resourceverbruik en centralisatie van macht. Maar als je uitzoomt zijn dit symptomen van vergevorderd kapitalisme en techno-utopisme die in de huidige maatschappij uit de hand lopen. AI is slechts de nieuwste manifestatie van paradigma's waarin we leven en die nu onder druk staan. De vraag wordt: geven we dit gebied volledig uit handen

The headlines are alarming: film producers are replacing scriptwriters with AI-generated scripts, while VFX studios are favouring algorithms over artists, just to create lower-paid jobs. This pattern is repeating across the industry, facing displacement as new forms of precarious labour emerge. Studies even suggest this technology may be weakening our creative capacities, making us lazy in the very craft of storytelling. Meanwhile, the technology consumes vast natural resources, putting humans in competition with machines that never rest.

These concerns are real and well-documented. So how can we justify exploring AI tools in the creative practices we love and have spent years honing and teaching?

The standard answer feels hollow. AI, we're told, will make us 'more productive.' It will help us work faster, optimise our processes, and create more content. But creative practitioners didn't choose their fields to optimise output. They chose creative work for meaning, self-exploration, mastering a craft, human connection—anything but optimising output. That's why, when AI's primary promise is to help us produce more, faster, we encounter a troubling paradox: the very tools meant to accelerate the work we love risk transforming it into joyless, mechanical labour. There is a word for that: alienation.

The narrative problem

The issue isn't AI as technology—it's AI as a narrative. Silicon Valley promises that technology will elevate humanity through enhanced productivity, and the film industry eagerly adopts this logic. But this promise isn't new—it echoes centuries-old techno-utopian dreams. The truth is that when we talk about AI, we're not just choosing tools; we're choosing which story to perpetuate. And other stories are possible.

Some practitioners are already telling them. Filmmakers like Trevor Paglen, Brett Gaylor, or the research agency Forensic Architecture use AI not to generate footage more quickly, but to investigate how algorithms shape perception, preserve marginalised archives, or expose surveillance systems. Equally important, when production companies opt for open-source models, or when artists reject generators trained on scraped data without consent, they are creating alternative narratives—ones where creative exploration

A diptych exploring the intersection of human intuition and algorithmic vision—where playful imagination meets computational analysis. Image by Nadia Piet.

aan bedrijven of gaan we er bewust mee aan de slag? De vraag is dan met welke datasets deze tool is getraind, wie er baat bij heeft en wat in handen van de mens moet blijven.

Een betere aanpak is er nog niet. We werken hieraan door te experimenteren, niet alles te accepteren en het geleerde te delen. Het is rommelig, onvolmaakt werk, maar dat is hoe alternatieve paden ontstaan.

Erfgoed vastleggen met AI

Bij AI Greenhouse werken we bijvoorbeeld samen met het MAFI Film Collective in Chili, waar we AI gebruiken om te helpen bij het annoteren van zijn audiovisuele archief. Dit is geen ondermijnend werk; het maakt iets mogelijk dat anders vanwege de beperkte middelen niet mogelijk zou zijn. Het is een klein voorbeeld van hoe AI het erfgoed van gemeenschappen kan helpen vastleggen, in plaats van alleen maar sneller content te produceren om algoritmes te voeden zodat mensen eindelijk kunnen blijven scrollen op sociale media.

“Spelen” gaat dieper dan praktische toepassingen. Johan Huizinga schreef uitgebreid over

doesn't depend on corporate tools or exploitation. These choices matter because they model alternative values; they are acts that influence which stories become normalised in our field. The question isn't whether to use AI, but how our engagement impacts the narratives driving our field forward.

The right to play

As creative professionals, we have an ethical duty to reflect on our practices amid emerging technologies. Among the debates about AI in creative work, one resonates strongly with us—what technologist and poet Abdo Hassan calls ‘the right to play’.

This right carries both permission and responsibility. Yes, many AI tools have questionable origins: exploitative datasets, massive resource consumption, and centralisation of power. But zoom out, and these are symptoms of advanced capitalism and techno-utopianism spiralling out of control in today's society. AI is just the latest manifestation of paradigms we are already embedded in, which are facing a crisis. The question becomes: do we cede this territory completely to corporations, or do we engage consciously, asking

spel als een fundamenteel menselijke manier om kennis te vergaren en betekenis te creëren. Spelen met technologie — er tijd mee doorbrengen zonder onmiddellijke druk om te produceren — helpt ons om deze systemen menselijker te maken. Het prikkelt onze verbeelding en helpt ons toepassingen te ontdekken die nooit ontdekt zouden worden als we onder druk zouden staan om te produceren.

Door te spelen voorkomen we vervreemding en houden we zelf de touwtjes in handen. En spelen is vooral: de kritische geletterdheid ontwikkelen die nodig is om onderscheid te maken tussen tools die echt het welzijn van de mensen dienen en tools die slechts dienen voor extractie verkleed als innovatie.

Pablo Núñez Palma verkent opkomende technologieën in filmmaken en verhalen uit archieven, waarbij hij streeft naar samenwerkingen die vragen stellen in plaats van optimaliseren. Hij is promovendus in Media Studies aan de Universiteit van Amsterdam.

Nadia Piet doet onderzoek naar kritische, creatieve en gemeenschappelijke benaderingen om AI te laten werken voor ons allen, en is medeoprichter van AIXDESIGN.

Nadia en Pablo maken allebei deel uit van het AI Greenhouse-team van de Nederlandse Filmacademie.

what datasets trained this tool, who benefits from its use, and what should remain human?

Better practices haven't been established yet. We're building them through experimentation, refusal, and sharing what we learn. It's messy, imperfect work, but it's how alternative pathways emerge.

Capturing heritage with AI

At AI Greenhouse, for instance, we're working with the MAFI Film Collective in Chile, using AI to assist in annotating their audiovisual archive. This isn't subversive work, but it enables something that limited resources would otherwise prevent. It's a small example of using AI to support community memory work rather than merely speeding up content production for the sake of feeding algorithms that sustain the endless scroll of social media.

‘Play’ also means something more profound than practical uses. Johan Huizinga wrote extensively about play as a fundamentally human way of gaining knowledge and creating meaning. Playing with technology—spending time with it in settings without immediate pressure to produce—helps us humanise these systems. It sparks our imagination and assists us in discovering uses that productivity pressures would never reveal.

Play is how we avoid alienation. It's how we maintain agency. And crucially, it's how we develop the critical literacy necessary to distinguish between tools that genuinely serve human prosperity and those that merely serve extraction dressed as innovation.

Pablo Núñez Palma explores emerging technologies in filmmaking and archival narratives, pursuing collaborative approaches that question rather than optimise. He is part of Nederlandse Filmacademie's AI Greenhouse and PhD candidate in media studies at the University of Amsterdam.

Nadia Piet researches critical, creative, and communal approaches to make AI work for the rest of us and is co-founder of AIXDESIGN

Nadia and Pablo are part of the AI Greenhouse team at the Nederlandse Filmacademie.

ALUMNI STORIES

MARIJN SWILLENS

AI & MUSIC

Max Tyler

Dream a little: Over AI en creatieve praktijken
On AI and creative practices

Marijn Swillens (28) is dj, sounddesigner en producer. Ze draait op festivals zoals Dekmantel, Landjuweel en ADE. Ook trad ze bij de radiozenders Operator Radio en Future Intel. Marijn studeerde Muziek aan Hogeschool Inholland.

Marijn Swillens (28) is a DJ, sound designer and producer. She plays at festivals such as Dekmantel, Landjuweel and ADE. She also performed at radio stations Operator Radio and Future Intel. Marijn studied Music at Inholland University of Applied Sciences.

HOE VERANDERT AI JOUW VAKGEBIED?

“Ik zie vooral de media die voorspellen dat AI banen zal overnemen, ook die van producers. Playlists vol AI-tracks, zoals Chill Lo-fi, zouden door mensen gemaakte muziek kunnen vervangen. Maar in mijn eigen werkgebied merk ik vooralsnog geen grote aardverschuiving. Wel blijf ik bewust en open; het kan snel gaan. Meebewegen voelt beter dan me ertegen verzetten.”

DUS JE VOELT GEEN BEDREIGING?

“O jawel, zeker aan het begin van 2022, toen generatieve AI snel opkwam. De muziekindustrie is al zo'n kwetsbare plek om je brood te verdienen. AI leek iets dat het nóg moeilijker zou maken. Maar ik merk dat mijn creatieve proces niet door AI wordt beïnvloed, niet muzikaal tenminste. Ik werk met de drumcomputer Elektron Machinedrum, en dat is zo fysiek en persoonlijk dat AI daar geen rol in krijgt. Mijn creativiteit komt juist voort uit het fysiek bezig zijn, fouten maken en het omarmen van toevalligheden.”

JE GEBRUIKT AI DUS NIET VOOR HET MAKEN VAN MUZIEK. MAAR WEL OP ANDERE VLAKKEN?

“Ja, visueel! Mijn vriend maakt AI-visuals voor mijn shows en die kloppen precies met de sfeer die ik voor me zie. Ook op sociale media werkt het goed: een sterke, conceptuele reel zegt meer dan een flyer. AI helpt me mijn identiteit als artiest te versterken, maar mijn muziek blijft volledig door mij gemaakt.”

HOW IS AI CHANGING YOUR FIELD?

‘I mostly see the media predicting that AI will take over jobs, including those of producers. Playlists full of AI tracks, such as Chill Lo-fi, could replace humans. But in my own area of work, I have not noticed a major landslide as yet. However, I do remain aware and open; things can move fast. Moving with it feels better than resisting it.’

SO YOU FEEL NO THREAT?

‘Oh yes, certainly at the beginning of 2022, when generative AI was emerging. The music industry is already such a vulnerable place to make a living. AI seemed like something that would make it even more difficult. But I find that my creative process is not affected by AI, not musically at least. I work with the drum computer Elektron Machinedrum, and that is so physical and personal that AI doesn't get a role in it. My creativity comes precisely from being physical, making mistakes and embracing coincidences.’

SO YOU DON'T USE AI FOR MAKING MUSIC. BUT IN OTHER AREAS?

‘Yes, visual! My friend creates AI visuals for my shows and they match exactly the mood I visualise. It also works well on social media: a strong, conceptual reel says more than a flyer. AI helps me strengthen my identity as an artist, but my music remains entirely made by me.’

WAAR LIGT VOOR JOU DE GRENS TUSSEN AI EN MENSELIJKE CREATIVITEIT?

“Zodra AI mijn zelfexpressie dreigt over te nemen, trek ik een duidelijke grens. Muziek maken is voor mij een manier om te onderzoeken wie ik ben; dat proces wil ik niet uitbesteden. Sampling via AI vind ik prima, zolang ik het zelf kan bewerken en eigen maken. De ziel van het werk moet van mij blijven. Die houding herken ik ook bij veel mensen om me heen. Op school waren de gesprekken over AI vooral gevuld met angst en onzekerheid. Het werd gebracht als iets om alert op te zijn, niet als een nieuw speelveld dat zich opent. Ik geloof dat AI nooit de spark van een artiest kan vervangen. Die unieke energie blijft onmiskenbaar menselijk.”

HOE ZIET JOUW VAKGEBIED ER OVER VIJF JAAR UIT?

“Dat is dan nog toegankelijker geworden. Iedereen kan dj worden, iedereen kan produceren—en AI maakt dat nog veel makkelijker. Dat maakt de competitie groter, maar ook het veld meer divers. Daarom houd ik vast aan wat voor mij de kern is: lol hebben, trouw blijven aan mijn eigen expressie, en dát delen met anderen. Dat blijft, wat er verder ook verandert.”

FOR YOU, WHERE IS THE LINE BETWEEN AI AND HUMAN CREATIVITY?

‘As soon as AI threatens to take over my self-expression, I draw a clear line. For me, making music is a way of exploring who I am; I don’t want to outsource that process. Sampling via AI is fine with me, as long as I can edit and make it my own. The soul of the work must remain mine. I also recognise that attitude in many people around me. At school, conversations about AI were mostly filled with fear and uncertainty. It was brought as something to be alert to, not as a new playing field opening up. I believe AI can never replace an artist’s spark. That unique energy remains unmistakably human.’

WHAT WILL YOUR FIELD LOOK LIKE IN FIVE YEARS?

‘That everything will have become even more accessible. Anyone can become a DJ, anyone can produce—and AI makes that much easier. That increases the competition, but also makes the field more diverse. That is why I stick to what is at the core for me: having fun, staying true to my own expression, and sharing that with others. That remains, whatever else changes.’

AI kan veel—behalve begrijpen wat het maakt / AI can do a lot—except understand what it makes

Pascal Wiggers & Merel Noorman

In het voorjaar van 2025 ontstond een korte, maar opvallende hype: talloze mensen vervingen hun profielfoto op sociale media door een Ghibli-versie van zichzelf: een anime gemaakt met het nieuwste beeldgeneratiemodel van OpenAI. Dit model berekent op basis van miljoenen voorbeelden hoe een beeld eruit zou kunnen zien in een bepaalde stijl. Speels, zeker, maar ook een illustratie van hoe snel generatieve AI zich ontwikkelt. Tegelijkertijd dwingt die snelle ontwikkeling ons na te denken over minder luchtige vragen: wat betekent dit voor het auteursrecht,

In spring 2025, a brief but striking hype emerged: countless people replaced their profile picture on social media with a Ghibli version of themselves, created with OpenAI’s latest image generation model. This model calculates what an image might look like in a particular style based on millions of examples. Playful, certainly, but also an illustration of how quickly generative AI is evolving. At the same time, it forces us to think about less light-hearted questions: what does this mean for copyright, for the quality and creativity of these tools, and for their responsible use?

voor de kwaliteit en creativiteit van deze tools, en voor hun verantwoord gebruik?

Papegaai en goede voorspeller

Generatieve AI haalt patronen uit grote aantallen voorbeelden en produceert daarmee nieuwe content. Daardoor blinkt het vooral uit in 'meer van hetzelfde': het nadoen van bestaande content of stijlen, zoals die van Ghibli. AI-onderzoeker Emily Bender en collega's noemen dit soort AI daarom stochastische papegaaien.

Toch is dat beeld te beperkt. Onlangs was er bijvoorbeeld een schaaktoernooi tussen chatbots. Die chatbots hebben alleen maar patronen in taal geleerd en doen niets anders dan steeds het meest waarschijnlijke volgende woord in een zin voorspellen. Dat ze over schaken kunnen schrijven is één ding; opmerkelijker is dat ze daadwerkelijk, op bescheiden niveau, kunnen schaken. Blijkbaar halen ze uit teksten complexe patronen en strategieën. In dit geval voor schaken, maar chatbots kunnen op vergelijkbare wijze strategieën leren voor het bewerken van content, waardoor ze bijvoorbeeld kunnen vertalen of een tekst kunnen omzetten in een podcast of in een korte, consistente video.

Dat alles gebeurt puur via kansberekening: verbanden leggen tussen woorden, pixels of geluidsfragmenten. Dat is indrukwekkend, maar betekent ook dat AI geen begrip heeft van wat het produceert. Daardoor maakt het geregeld fouten. En er zijn meer structurele problemen: AI reproduceert alle patronen uit de trainingsdata, óók de ongewenste, zoals vooroordelen en ongelijkheden. Die data komen vooral van het noordelijk halfrond, zijn overwegend Engelstalig en afkomstig van platforms zoals Reddit en Wikipedia waar vooral witte mannen actief zijn. Daarbovenop komt een groeiend probleem: al die content wordt gegenereerd in gigantische datacentra die enorme hoeveelheden energie, water en land verbruiken. Zo bekeken is AI een krachtig gereedschap, maar ook fundamenteel onbetrouwbaar en zwaar belastend, zowel sociaal als ecologisch.

Van maker naar regisseur

Toch is dat geen reden om AI volledig af te wijzen. Het weerbericht zit er ook geregeld naast, maar daar hebben we mee leren omgaan. Op een vergelijkbare manier kan AI een instrument zijn waarbij de mens nodig blijft om richting te

More than a parrot

Generative AI extracts patterns from large numbers of examples to produce new content. As a result, it mostly excels at 'more of the same': imitating existing content or styles, such as that of Ghibli. AI researcher Emily Bender and colleagues therefore call this kind of AI stochastic parrots. In other words, something completely random.

Yet that picture is too limited. Recently, for example, there was a chess tournament between chatbots. Those chatbots have only learnt patterns in language and do nothing but always predict the most likely next word in a sentence. That they can then write about chess is one thing; more remarkable is that they can actually play chess, at a modest level. Apparently, they extract complex patterns and strategies from texts. In this case for chess, but chatbots can similarly learn strategies for editing content, allowing them, for example, to translate or turn a text into a podcast or into a short, consistent video.

All this is done purely through probability: making connections between words, pixels or sound fragments. That is impressive, but also means that AI has no understanding of what it produces. As a result, it regularly makes mistakes. And there are more structural problems: AI reproduces all patterns from the training data, even the unwanted ones, such as biases and inequalities. That data comes mainly from the northern hemisphere, is predominantly English-speaking and comes from platforms such as Reddit and Wikipedia where mostly white men are active. On top of this comes a growing problem: all that content is generated in gigantic data centres that consume huge amounts of energy, water and land. Viewed this way, AI is a powerful tool, but also fundamentally unreliable and heavily taxing, both socially and environmentally.

From creator to director

Yet that is no reason to reject AI completely. The weather forecast is also regularly wrong, but we have learnt to deal with that. Similarly, AI can be a tool where humans are still needed to provide direction and adjustments. This does change the role of creators: they become more of a director. Instead of mainly creating images, texts and narratives themselves, the emphasis shifts to defining exactly what AI tools should do, reviewing and correcting output and honing assignments.

AI is efficient and often impressive, but does

Dit beeld is gemaakt door de auteurs met Google Gemini.
This image was created by the authors using Google Gemini.

geven en bij te sturen. Dat verandert wel de rol van makers: zij worden meer regisseur. In plaats van zelf vooral beelden, teksten en narratieven te creëren, verschuift de nadruk naar het precies omschrijven van wat AI-tools moeten doen, het beoordelen en corrigeren van output en het aanscherpen van opdrachten.

AI is efficiënt en vaak indrukwekkend, maar haalt het niet bij menselijke creativiteit en flexibiliteit, al was het maar omdat het geen notie van menselijke ervaring heeft. AI kan overtuigend schrijven over lopen door de regen, maar weet niet wat nat worden is. Het kan een recept voor kersentaart uitschrijven en erbij vertellen waar je op moet letten, maar bakken leer je door te doen en door te ontdekken dat jouw oven zich niets aantrekt van wat er op papier staat. Juist die doorleefde ervaring geeft betekenis en helpt om nieuwe stappen te zetten.

not match human creativity and flexibility, if only because it has no notion of human experience. AI can write convincingly about walking through the rain, but does not know what it is like to get wet. It can write out a recipe for cherry pie and add what to watch out for, but baking is learned by doing and by discovering that your oven does not care about what the recipe says. It is precisely this lived experience that gives meaning and helps take new steps.

Making meaning with AI

In that making of meaning lies a role for creative professionals. AI can then help increase the scope for action, for example when you consciously use it as a sparring partner. Ask for unexpected connections, alternatives, opposing options or critical questions. Ask what you haven't asked. As artist and writer James Bridle states: 'Computers

Betekenis geven

In dat betekenis geven ligt een rol voor creatieve professionals. AI kan dan helpen om de handlingsruimte te vergroten, bijvoorbeeld wanneer je het bewust als sparringpartner inzet. Vraag om onverwachte verbanden, alternatieven, tegengestelde opties of kritische vragen. Vraag wat je niet hebt gevraagd. Zoals kunstenaar en schrijver James Bridle stelt: “Computers are not here to give us answers, but are tools for asking questions.”

Wat betekent dan *verantwoord* gebruik voor de creatieve beroepspraktijk? Voor individuele makers betekent dat onder andere dat zij AI inzetten vanuit een goed begrip van de mogelijkheden, beperking en risico's. Hoe zorg je bijvoorbeeld dat een grafisch ontwerp of een sociale mediacampagne geen schadelijke stereotypen reproduceert? Ook voor werkgevers ligt er een opdracht. Hoe garandeer je dat de werkomstandigheden van makers niet worden uitgehold door de druk om steeds sneller en goedkoper te produceren? Voor de beroepspraktijk als geheel is een belangrijke vraag hoe nieuwsgierigheid en creativiteit de drijvende krachten blijven. Dit vraagt om meer dan technische kennis; het vraagt om reflectie, ethiek en een scherp oog voor de balans tussen mens en machine.

are not here to give us answers, but are tools for asking questions.

So what does *responsible* use mean for creative professional practice? For individual creators, that means, among other things, deploying AI from a sound understanding of its potential, limitations and risks. For example, how do you ensure that a graphic design or social media campaign does not reproduce harmful stereotypes? There is also a task for employers. How do you guarantee that the working conditions of creators are not eroded by the pressure to produce ever faster and cheaper? For professional practice as a whole, an important question is how curiosity and creativity remain the driving forces. This requires more than technical knowledge; it requires reflection, ethics and a keen eye for the balance between man and machine.

Merel Noorman is associate lector Responsible AI en onderzoekt hoe kunstmatige intelligentie op een verantwoorde manier kan worden ontwikkeld en ingezet.

Pascal Wiggers is lector Responsible IT en onderzoekt hoe we digitale technologie zoals AI zo kunnen ontwikkelen dat een verantwoorde omgang met deze technologie mogelijk is.

Merel Noorman is associate professor in Responsible AI and researches how artificial intelligence can be developed and deployed responsibly.

Pascal Wiggers is a professor in Responsible IT and researches how we can develop digital technology such as AI in such a way that it can be used responsibly.

Een onmenselijk geluid / An inhuman sound

Atser Damsma

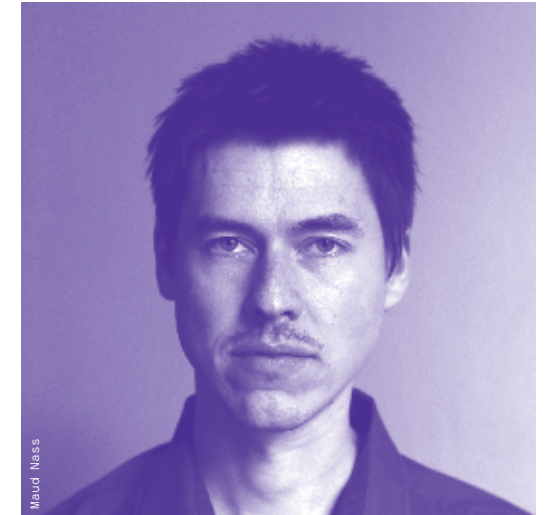
“Kunnen machines denken?” Met die vraag opende de Britse wiskundige Alan Turing in 1950 het moderne debat over kunstmatige intelligentie. Om te vermijden dat dat debat te metafysisch zou worden, stelde hij een praktisch imitatiespel voor: de Turingtest. Een ondervrager voert een gesprek met een mens of een computer. Kan hij niet met zekerheid zeggen met welke van de twee hij te maken heeft? Dan wordt de machine als ‘intelligent’ beschouwd.

Dit aantrekkelijke idee — intelligentie als imitatie — is diep doorgedrongen in onze manier van denken over AI. Zelfs de zo succesvolle generatieve AI wordt vaak langs de menselijke meetlat gelegd. In een Muzikale Turingtest werd bijvoorbeeld de helft van de koorwerken van het neurale netwerk DeepBach door luisteraars toegeschreven aan de echte Bach.

De huidige AI-boom maakt de imitatie van artiesten nog realistischer en toegankelijker. Deze imitatiekracht roept frictie op. Een spraakmakend voorbeeld is het populaire nummer *Heart on my sleeve* uit 2023, waarin de stemmen van Drake en The Weeknd werden nagebootst. Ondertussen blijken AI-muziekplatforms als Suno en Udio getraind op enorme datasets van bestaande muziek zonder expliciete toestemming van artiesten, wat in 2024 leidde tot rechtszaken. De creatieve ‘democratisering’ die deze bedrijven beloven kan dus ten koste gaan van de inkomsten en zelfs de muzikale identiteit van artiesten.

Samenwerken met AI

Maar bovenal levert imitatie artistiek niets nieuws op. Zou het niet interessanter zijn om juist de *vernieuwende* potentie van AI te onderzoeken? Hoe kunnen we met AI samenwerken om iets te maken wat verrassend, persoonlijk en betekenisvol is? In het onderzoeksproject ‘Beyond the Prompt’, dat de Amsterdamse Hogeschool

‘Can machines think?’ With that question, British mathematician Alan Turing launched the modern debate on artificial intelligence in 1950. To sidestep purely metaphysical arguments, he proposed a practical ‘imitation game’: the Turing test. An interrogator conducts an interview with a human or a computer. If he cannot distinguish between the two, the machine is considered ‘intelligent’.

This attractive idea — intelligence as imitation — has deeply permeated our way of thinking about AI. Even today’s successful generative AI is often judged against human standards. In a ‘Musical Turing test’, for example, listeners attributed half of the choral works produced by the neural network *DeepBach* to the real Bach.

The current AI boom makes artist impersonation even more realistic and accessible. This power of imitation comes with significant tension. A high-profile example is the viral 2023 song ‘Heart on My Sleeve’, which mimicked the voices of Drake and The Weeknd. Meanwhile,

voor de Kunsten de komende twee jaar uitvoert in samenwerking met Sonic Acts en de Universiteit van Amsterdam, verkennen we precies deze alternatieve vormen van creativiteit.

Want imitatie houdt onze focus op de kant-en-klare output van een AI-model, in plaats van op het creatieve proces. Dit laat de mogelijkheid van cocreatie, waarin het algoritme het creatieve werk van mensen niet vervangt maar juist verrijkt, onbenut. Ons project richt zich daarom op het proces van liveperformance. Wat gebeurt er als een muzikant de dialoog aangaat met een AI-systeem dat luistert en reageert? Er ontstaat een complex dynamisch systeem waarin ruimte is voor ‘emergentie’: onverwachte ideeën die niet vooraf zijn geprogrammeerd komen voort uit de interactie. Een muziekstuk komt ter plekke tot stand. Juist in die zone tussen controle en onvoorspelbaarheid wordt het artistiek interessant.

Het systeem beïnvloeden

De tekstuele interactie die Turing schetst, is hiervoor te beperkt. Veel moderne systemen, zoals Suno en ChatGPT, werken nog steeds volgens dit principe: de gebruiker geeft een prompt, de machine geeft antwoord. Ze missen een intuïtieve interactie die niet alleen intellectueel en tekstueel, maar ook lichamelijk en muzikaal is. Door de bewegingen van de performer te volgen, willen we een directe koppeling maken tussen het lichaam en de verborgen lagen van geluidsmodellen. Zo ontstaat wat de Zweedse onderzoeker Palle Dahlstedt “performen in het algoritme” noemt: de artiest werkt niet met een model, maar in het model zelf, waardoor de artiest het AI-systeem in real time beïnvloedt.

Daarnaast kunnen kunstenaars werken met persoonlijke datasets, in plaats van met grote hoeveelheden internetdata. Muzikant en kunstenaar Holly Herndon ontwikkelde bijvoorbeeld een AI-model van haar eigen stem, Holly+. Maar is dat dan geen imitatie? Het interessante is hoe Herndon deze digitale stem gebruikt: Holly+ kan ‘zingen’ wat onmogelijk door een echt mens gezongen kan worden, zoals complexe drumritmes. “Het is een droom die uitkomt dat deze vreemde, losstaande stem waanzinnige vocale gymnastiek kan uitvoeren die ik zelf nooit zou kunnen,” aldus Herndon in haar TED-talk over Holly+.

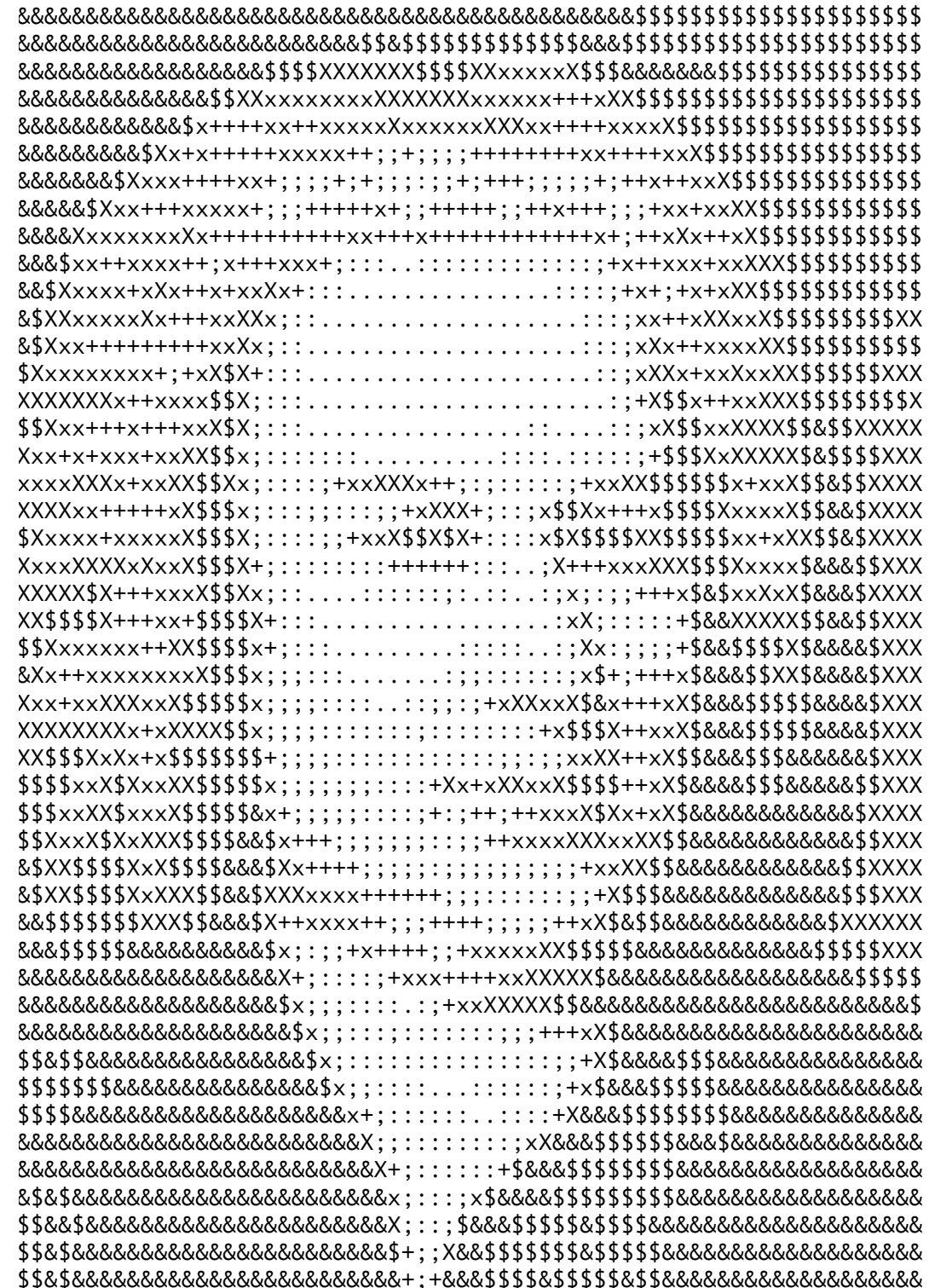
AI music platforms like Suno and Udio appear to be trained on huge datasets of existing music without explicit permission from artists, leading to lawsuits in 2024. So the creative ‘democratisation’ these companies promise may come at the expense of artists’ revenues and even musical identity.

But above all, imitation does not produce anything new artistically. Wouldn’t it be more interesting to look for the *innovative* potential of AI? How can we collaborate with AI to create something surprising, personal and meaningful? In the research project *Beyond the Prompt*, which the Amsterdam University of the Arts will be conducting over the next two years in collaboration with Sonic Acts and the University of Amsterdam, we are exploring exactly these alternative forms of creativity.

Because imitation keeps our focus on the final *output* of an AI model rather than on the creative process. This leaves untapped the possibility of co-creation, in which the algorithm does not replace human creativity, but rather enriches it. Our project therefore focuses on the process of live performance. What happens when a musician interacts with an AI system that listens and responds? A complex dynamic system takes shape in which there is room for ‘emergence’: unexpected ideas that are not pre-programmed arise through interaction. A piece of music is created on the spot. It is in this space between control and unpredictability that things become artistically interesting.

The textual interaction outlined by Turing is too limited for this. Many modern systems, such as Suno and ChatGPT, still operate on this principle: the user gives a *prompt*, the machine answers. They lack an intuitive interaction that is not just intellectual and textual, but also physical and musical. By following the performer’s movements, we aim to create a direct link between the body and the hidden layers of sound models. This enables what Swedish researcher Palle Dahlstedt calls ‘performing in the algorithm’: the performer does not work *with* a model, but *in* the model itself, so that the performer influences the AI system in *real time*.

In addition, artists can work with personal datasets, rather than large amounts of scraped internet data. For example, musician and artist Holly Herndon developed an AI model of her

ASCII-art, gemaakt door de auteur.

Artistieke potentie

Het zijn juist deze niet-menselijke, vervreemden-
de *glitches* die AI artistieke potentie geven. De-
signer Nick Foster trekt een parallel met de eer-
ste gitaarversterkers: geluidstechnici deden hun
best om deze zo helder mogelijk te laten klinken.
Gitaristen raakten echter al snel gefascineerd
door de manier waarop het geluid vervormde als
de versterker te hard stond; het geluid dat in de
jaren 50 zo bepalend was voor de geboorte van
rock-'n-roll, en later voor punk en grunge. “Deze
vervormingen bieden ons nieuwe manieren van
kijken”, zei Foster op de Dutch Digital Day 2024
in Amsterdam. “Ze creëren fantastische, soms
verontrustende composities die vertrouwd aan-
voelen maar toch nieuw zijn.”

Juist daar, in het onbekende en het onvoor-
spelbare, liggen de kansen voor een nieuwe vorm
van kunst.

own voice — Holly+. But isn't that imitation? The
interesting thing is how Herndon uses this digital
voice: Holly+ can 'perform' vocal feats impossible
for a real human voice, such as complex drum
rhythms. As Herndon noted in her TED talk: 'It's
a dream come true that this strange, detached
voice can perform insane vocal gymnastics that I
could never do.

It is precisely these non-human, alienating
glitches that give AI its artistic potential. Designer
Nick Foster draws a parallel with the first guitar
amps: while engineers did their best to make
them sound as clean as possible, guitarists soon
became fascinated by the distortion that occurred
at high volumes; a sound that came to define
the birth of rock 'n' roll in the 1950s, and later
punk and grunge. 'These distortions offer us new
perspectives', Foster said at the Dutch Digital
Day 2024 in Amsterdam. 'They create fantasti-
cal, sometimes disturbing compositions that feel
familiar yet new.'

It is precisely there, in the unknown and un-
predictable, that the opportunities for a new form
of art lie.

Atser Damsma is associate lector Muziek & Tech-
nologie aan het Conservatorium van Amsterdam,
onderdeel van de Amsterdamse Hogeschool voor
de Kunsten. In zijn onderzoek verkent hij hoe AI kan
worden ingezet voor nieuwe vormen van compositie
en performance.

Atser Damsma is an associate professor in Music and
Technology at the Conservatorium van Amsterdam
(CvA), part of the Amsterdam University of the Arts
(AHK). His research explores how AI can be used for
new forms of composition and performance.

ALUMNI STORIES

MARIANA FERNÁNDEZ MORA

Mariana Fernández Mora (33) is kunstenaar en artistiek onderzoeker. Voorheen bij de Algorithmic Cultures Research Group aan de Gerrit Rietveld Academie—nu als professional doctorate-kandidaat aan de Hogeschool van Amsterdam. Binnen het lectoraat Visual Methodologies richt ze zich op Slow AI: een tegenbeweging die het idee van AI als efficiënte superkracht uitdaagt. Mariana studeerde Architectural Design en volgde de master F for Fact aan Rietveld-Sandberg.

Mariana Fernández Mora (33) is an artist and artistic researcher. Previously at the Algorithmic Cultures Research Group at the Gerrit Rietveld Academy—now as a Professional Doctorate candidate at the Amsterdam University of Applied Sciences. Within the Visual Methodologies Collective, she focuses on Slow AI: a counter-movement that challenges the idea of AI as an efficient superpower. Mariana studied Architectural Design, among other things, and took the F for Fact master’s degree at Rietveld-Sandberg.

WAAROM MOETEN WE AI OP EEN ANDERE MANIER BEKIJKEN?

“AI gaat altijd over snelheid, optimalisatie en oplossingsgerichtheid. Deze dominante logica’s versterken koloniale en extractieve structuren die alles als een soort grondstof behandelen. Dit moet anders. We moeten andere manieren bedenken om AI te gebruiken.”

WAT IS HET PROBLEEM?

“AI wordt toegepast in domeinen zoals *predictive policing*, het voorspellen van criminaliteit met behulp van datascience, en in de medische diagnostiek en op financiële markten. Ondanks de bekende beperkingen en vooroordelen en met alle gevolgen van dien. Ik vind dat we AI veel beter moeten begrijpen voordat we het inzetten.”

WAT MOETEN WE DAN DOEN?

“We moeten nadenken over een omgang met AI die kritisch denken en compassie bevordert. Dat doen mijn collega-onderzoekers en ik binnen ons Slow AI-project, waarbij zorg, aandacht en reflectie belangrijker zijn dan

WHY DO WE NEED TO LOOK AT AI IN A DIFFERENT WAY?

“AI is always about speed, optimisation and solution orientation. These dominant logics reinforce colonial and extractive structures that treat everything as a commodity. This has to change. We need to think of other ways to use AI.”

WHAT IS THE PROBLEM?

“AI is being applied in areas such as *predictive policing*—predicting *crime using data science*—medical diagnostics and financial markets, despite known limitations and biases. With dire consequences. I think we need to have a much better understanding of AI before we deploy it.”

SO WHAT SHOULD WE DO?

“We need to think about a manner of working with AI that promotes critical thinking and compassion. This is what my fellow researchers and I do within our Slow AI project, where care, attention and reflection are more important than speed and efficiency. For example, we

snelheid en efficiëntie. Zo hebben we ‘Material Playgrounds’ ontwikkeld: een reeks workshops waarin kunstenaars materialen, geluiden en algoritmes gebruiken om AI te ervaren via het lichaam en de context. Zo verleggen we de focus van efficiëntie naar zorg, nieuwsgierigheid en gedeeld begrip.”

WAT IS HET GEVAAR VAN OVERMATIG AI-GEBRUIK?

“Wat ons menselijk denken zo complex en interessant maakt, zijn dingen als twijfel, onduidelijkheid en verschillende manieren van kijken. Als voorspellende systemen de overhand krijgen, proberen ze alles te vereenvoudigen en reduceren ze de werkelijkheid tot gemiddelden. Alles wat afwijkt, verdwijnt uit beeld. Als we niet nadenken over hoe deze systemen werken en wat ze met ons doen, versterken we een heel beperkt westers idee van kennis. Ook ons eigen denkvermogen zal hierdoor verslappen.”

GEBRUIK JE ZELF AI IN JOUW WERK?

“Ik gebruik het niet in mijn creatieve proces; het is mijn onderzoeksobject. Soms experimenteer ik met verschillende systemen om te verkennen wat ze kunnen, maar vaak vind ik ze beperkend en statisch. Met oudere modellen voelde ik meer vrijheid, vooral bij tekstopdrachten, terwijl de huidige systemen vrij saai zijn.”

HEB JE DAN NIETS AAN AI?

“Jawel. Ik krijg er zelfvertrouwen door. Vertrouwen in mijn eigen schrijven en creatieve proces. Het heeft me doen inzien dat dat iets unieks is, iets persoonlijks, dat niet te reproduceren is door een machine.”

KAN AI SAMENWERKEN MET MENSELIJKE CREATIVITEIT?

“Jawel, als we creativiteit niet zien als iets dat één persoon bezit, maar als iets dat ontstaat in de samenwerking tussen mensen, technologieën en hun omgeving. AI kan deel uitmaken van een groter systeem van kennis dat bestaande machtsverhoudingen kan versterken of uitdagen. Het gaat niet om de vraag of AI creatief is, maar om hoe we ervoor kunnen zorgen dat de samenwerking eerlijk en respectvol is. Zo kan AI voor nieuwe vormen van creativiteit zorgen, zonder de menselijke verbeelding te vervangen.”

have developed *Material Playgrounds*: a series of workshops in which artists use materials, sounds and algorithms to experience AI through the body and context. This is how we shift the focus from efficiency to care, curiosity and shared understanding.’

WHAT IS THE DANGER OF EXCESSIVE AI USE?

‘What makes our human thinking so complex and interesting are things like doubt, ambiguity and different ways of seeing things. When predictive systems prevail, they try to simplify everything and reduce reality to averages. Anything that deviates disappears from the picture. If we do not think about how these systems work and what they do to us, we reinforce a very limited Western idea of knowledge. It will also weaken our own ability to think.’

ARE YOU USING AI IN YOUR WORK?

‘I don’t use it in my creative process; it is my research object. Sometimes I experiment with different systems to explore what they can do, but often I find them restrictive and static. With older models, I felt more freedom, especially with text commands, while current systems are quite boring.’

SO YOU HAVE NO USE FOR AI THEN?

‘I do. It gives me self-confidence. In my own writing and creative process. It made me realise that that is something unique, something personal, that cannot be reproduced by a machine.’

CAN AI COLLABORATE WITH HUMAN CREATIVITY?

‘Yes, if we see creativity not as something that one person possesses, but as something that emerges in the collaboration between people, technologies and their environment. AI can be part of a larger system of knowledge that can reinforce or challenge existing power relations. The issue is not whether AI is creative, but how to ensure that collaboration is fair and respectful. Thus, AI can provide new forms of creativity without replacing human imagination.’

AI in de mode / AI in fashion

Troy Nachtigall

Mode ondergaat een ingrijpende technologische transformatie. Traditioneel was het proces eenvoudig: ontwerpers creëerden kleding, fabrieken produceerden deze en consumenten droegen het. Maar met AI maakt dit lineaire model plaats voor iets veel dynamischer. Mode is een continue cyclus geworden van culturele expressie, materiële transformatie en data-enabled inzicht. AI beïnvloedt de mode nu in elk stadium en verandert de manier waarop we betekenis geven via kleding, hoe deze wordt geproduceerd en hoe de waarde ervan in de loop der tijd wordt begrepen.

In Europa, en in het bijzonder in Nederland, leidt de mode-industrie, beter bekend als de textiel-, kleding-, leer- en schoenenbranche (TCLF), de Twin Transition. Daarbij gaan digitalisering en duurzaamheid hand in hand. AI transformeert het modeontwerpproces door de taken die hierbij komen kijken te herstructureren en de uitvoering ervan te versnellen. Deze verschuiving zorgt ervoor dat ontwerpers zich minder bezighouden met routinematig technisch werk

Fashion is undergoing a profound technological transformation. Traditionally the process was straightforward: designers created clothes, factories produced them, and consumers wore them. But with AI, this linear model is giving way to something far more dynamic. Fashion has become a continuous cycle of cultural expression, material transformation, and data-enabled understanding. AI now influences every stage of fashion, reshaping how we create meaning through clothing, how it is produced, and how its value is understood over time.

In Europe, and particularly in the Netherlands, the Fashion Industry, better thought of as the Textiles, Clothing, Leather, and Footwear (TCLF) sector, is leading the Twin Transition, where digitalisation and sustainability advance together. AI is transforming the fashion design process by restructuring the tasks involved and speeding up their execution. This shift moves designers away from routine technical work and towards material selection, ecosystem impact and strategic decision-making. In practice, AI enables designers to focus more strongly on sustainability, which is becoming an essential requirement under EU regulations such as the Ecodesign for Sustainable Products Regulation (ESPR).

The wardrobe becomes a design studio

The use of fashion is where AI shifts agency most radically; the wardrobe becomes a design studio, and the person getting dressed each morning becomes the fashion designer. In effect, the role of the fashion designer moves from the industry to the wearer. Style formation is not a top-down broadcast. It is an everyday practice that takes place at home. AI translates cultural signals from social media, recombines them with a person's existing wardrobe, and constructs daily expressions that then circulate through digital networks.

en zich meer richten op materiaalselectie, de impact op ecosystemen en strategische keuzes. In de praktijk kunnen ontwerpers zich dankzij AI sterker richten op duurzaamheid, wat een essentiële vereiste wordt onder EU-regelgeving als de Verordening ecologisch ontwerp voor duurzame producten (ESPR).

Thuis je stijl creëren

Het gebruik van mode is waar AI de *agency* het meest verandert; de kledingkast wordt een ontwerpstudio en de persoon die zich elke ochtend aankleedt wordt de modeontwerper. In feite verschuift de rol van de modeontwerper van de industrie naar de drager. Het creëren van stijl is niet iets dat van bovenaf wordt opgelegd, maar dagelijks thuis plaatsvindt. AI vertaalt culturele signalen van sociale media, combineert deze met iemands bestaande garderobe en construeert dagelijkse expressies die vervolgens weer

One example is COSHI, an app which enables real-time wardrobe-based insights on value, longevity and environmental impact.

Other examples include CuteCircuit, which offers one of the earliest examples of AI-supported concept development in fashion. As early adopters, they used computational tools to generate concepts, explore pattern logic, and integrate digital materials into early-stage ideation. The Fabricant extends this trajectory beyond concept generation into a horizontally integrated workflow. Its tools support technical sketching, pattern development, motif illustration, 3D fitting, and brand asset creation, all within an AI-enabled pipeline. Other companies focus on depth rather than breadth. Alvanon, for example, uses data science and AI to build size matrices that are culturally and geographically specific, allowing garments to be adapted more accurately to local body shapes.

Foto gemaakt door Troy Nachtigall in het 3D Knit Robot Lab van de HVA.
Photo taken by Troy Nachtigall in the 3D Knit Robot Lab of Amsterdam University of Applied Sciences.

circuleren via digitale netwerken. Een voorbeeld hiervan is COSH!, een app die op basis van de inhoud van de kledingkast realtime inzicht geeft in waarde, levensduur en milieu-impact.

Een ander voorbeeld is CuteCircuit, een van de eerste voorbeelden van AI-ondersteunde conceptontwikkeling in de mode. Als early adopters gebruikten ze computationele tools om concepten te genereren, de logica van patronen te verkennen en digitale materialen te integreren in een vroeg stadium van hun ideevorming. De Fabrikant breidt dit traject uit van conceptgeneratie tot een horizontaal geïntegreerde workflow. De tools ondersteunen technisch schetsen, patroonontwikkeling, motieillustratie, 3D-passen en het creëren van merkactiva, allemaal binnen een op AI gebaseerde pijplijn. Andere bedrijven richten zich meer op diepte dan op breedte. Alvanon maakt bijvoorbeeld gebruik van datascience en AI om maatmatrices op te stellen die cultureel en geografisch specifiek zijn, zodat kledingstukken nauwkeuriger kunnen worden aangepast aan lokale lichaamsvormen.

AI kan ook op heel andere manieren worden gebruikt. SHEIN bijvoorbeeld gebruikt AI om de menselijke ontwerper volledig uit het proces te halen. Zijn systemen scannen beelden van sociale media, identificeren nieuwe patronen in de manier waarop mensen zich kleden en genereren razendsnel producten. Uit onderzoek is gebleken dat het AI-gestuurde systeem van het bedrijf het werk van onafhankelijke ontwerpers rechtstreeks reproduceerde uit online afbeeldingen.

Laten we mooie, duurzame, data-enabled mode maken

Voor mode is het belangrijk om AI te zien als meer dan alleen een technologische verbetering. AI werkt als een maatschappelijke katalysator en verandert de manier waarop we kleding/mode zien, creëren, gebruiken en verzorgen door middel van technologie. Daarom is het belangrijker dan ooit dat modeprofessionals kritisch kunnen nadenken over de systemen die ze creëren. En daarvoor hebben we de Circular Loopholes Roadmapping Toolkit ontwikkeld.

Bij zorgvuldig gebruik kan AI nieuwe mogelijkheden bieden voor traceerbaarheid, duurzaamheid en gelocaliseerde productiesystemen. Zij opent ook nieuwe vormen van creatieve en economische waarde, gebaseerd op bewijs, expertise en *user agency*.

AI can also be used in very different ways. SHEIN, for example, uses AI to remove the human designer from the process entirely. Its systems scan social media images, identify emerging patterns in how people dress, and generate product at extreme speed. Investigations have shown that the company's AI-driven system directly reproduced the work of independent designers from online images.

Let's make beautiful, sustainable data-enabled fashion

For fashion, it is important to understand AI as more than a technological improvement. AI acts as a societal catalyst, transforming how we envision, create, use and care for clothing/fashion through technology. As a result, it is more important than ever that fashion professionals are able to critically reflect on the systems they create. And for that, we developed the Circular Loopholes Roadmapping Toolkit.

When used thoughtfully, AI can enable new possibilities for traceability, sustainability and localised production systems. It also opens up new forms of creative and economic value, grounded in evidence, expertise, and user agency.

Troy Nachtigall is lector aan de Hogeschool van Amsterdam en houdt zich bezig met de ontwikkeling van ontwerpwetenschap door middel van modesystemen en gegevens over het lichaam. Zijn werk integreert mensgerichte machinelearning in creatieve industrieën.

Troy Nachtigall is a professor at the Amsterdam University of Applied Sciences, advancing design science through fashion systems and data on the body. His work integrates human-centred machine learning into creative industries and embodied data practices.

eigen beheer / by the author

ALUMNI STORIES

RHYS DAVELAAR

AI & ADVERTISING

Rhys Davelaar (42) is creative director bij reclamebureau DPDK, waar hij leidinggeeft aan een team van designers, UX'ers, en animatoren. Davelaar werkt voor merken zoals Diergaarde Blijdorp en DHL. Hiervoor maakte hij bij MediaMonks AI-campagnes voor BMW x Tomorrowland en Burger King. Rhys volgde de opleiding Interactive Media (tegenwoordig de opleiding Communication and Multimedia Design (CMD)) aan de Hogeschool van Amsterdam.

Rhys Davelaar (42) is creative director at advertising agency DPDK, where he leads a team of designers, UX designers, and animators. He works for brands such as Blijdorp Zoo and DHL. Before this, he was creative director at MediaMonks, where he created AI campaigns for BMW x Tomorrowland and Burger King. Rhys studied Interactive Media (currently Communication and Multimedia Design (CMD)) at the Amsterdam University of Applied Sciences.

WAT BETEKENT AI VOOR DE RECLAMEWERELD?

“Veel. Eén van de dingen die je in ons werkveld al vroeg hoorde, was: je baan wordt niet vervangen door AI, maar door de mensen die weten hoe ze AI moeten gebruiken. En dat wordt steeds meer waar. Als je de tools goed weet te gebruiken, kun je ze het werk laten doen van tien mensen.”

DUS IEDEREEN MET EEN CREATIEF BEROEP KAN WEL INPAKKEN?

“Nee, we moeten AI omarmen. En vooruitkijken. Het is er, en het gaat niet meer weg. Daarom is het belangrijk nieuwsgierig te zijn, te willen uitvogelen hoe de tools werken en snappen hoe je ze inzet. Want dat is nog een uitdaging. Op LinkedIn lees je verhalen over reclamevideo's die in een half uur in elkaar zijn gezet voor 350 dollar, zodat je denkt: oké, ik heb dus alleen die AI-tool nodig, en dan kan ik het ook.”

MAAR ZO ZIT HET NIET.

“Nee. Er zitten uren aan experimenteren in, maar daar hoor je niets over. En daarbij: je kunt dan misschien wel iets moois tevoorschijn

WHAT DOES AI MEAN FOR THE ADVERTISING WORLD?

“A lot. One of the things you heard early on in our field was: your job will not be replaced by AI, but by the people who know how to use AI. And that is becoming increasingly true. If you know how to use the tools properly, you can make them do the work of 10 people.”

SO ANYONE WITH A CREATIVE PROFESSION MIGHT AS WELL GIVE UP?

“No, we have to embrace it. And look ahead. It's there, and it's not going away. Therefore, it is important to be curious, to want to figure out how the tools work and understand how to use them. Because that's another challenge. On LinkedIn, you read stories about advertising videos that were put together in half an hour for \$350, making you think: OK, so I just need this AI tool, and then I can do it.”

BUT IT'S NOT LIKE THAT.

“No. There are hours of experimentation in it, but you don't hear anything about that. And besides: you may be able to conjure up something beautiful, but it also has to work. Why is it a good video, why is this going to solve the

toveren, het moet ook nog werken. Waaróm is het een goede video, waaróm gaat dit het probleem oplossen van de klant? Als je dat niet weet, heb je ook niets aan AI.”

EN DAAR HEB JE MENSEN VOOR NODIG.

“Ja. Voor het uitdenken van een strategie bijvoorbeeld, en voor de communicatie. Je moet begrijpen hoe de doelgroep in elkaar steekt, wat wel en niet werkt, en ook wat de klant nu precies wil. Ook moet je als creatief kunnen zien of iets origineel en interessant is. We kunnen het hele internet vol zetten met dezelfde plaatjes, maar als reclamemaker zoek je naar iets dat opvalt, iets dat raakt. Voor die emotie heb je mensen nodig.”

WAT IS DE WAARDE VAN HET LEREN VAN EEN VAARDIGHEID; MOET JE ZELF NOG KUNNEN SCHRIJVEN, TEKENEN, ONTWERPEN—MÁKEN?

“Ja! Ook als je een onderdeel uitbesteedt, moet je beschikken over de kennis van hoe iets is gemaakt, zodat je kunt beoordelen of het goed is. Je moet oog hebben voor detail.”

BLIJFT DAT VOLGENS JOU DE TAAK VAN CREATIEVE ONDERWIJSINSTITUTEN? OF MOETEN DIE DE STUDENTEN VOORAL GOED LEREN PROMPTEN?

“Het is juist belangrijk om die creatieve vaardigheden te leren tijdens je opleiding. En om je te specialiseren. Nu iedereen alles denkt te kunnen, zou ik iets uitkiezen en daar héél goed in worden. Tijdens zo'n creatieve opleiding word je in alle rust begeleid terwijl je je bekwaamt in je craft. Die tijd en aandacht is zo waardevol. Op school had ik acht weken de tijd voor het ontwikkelen van een campagne, nu heb ik er één!”

customer's problem? If you don't know that, you have no use for AI either.”

AND YOU NEED PEOPLE FOR THAT.

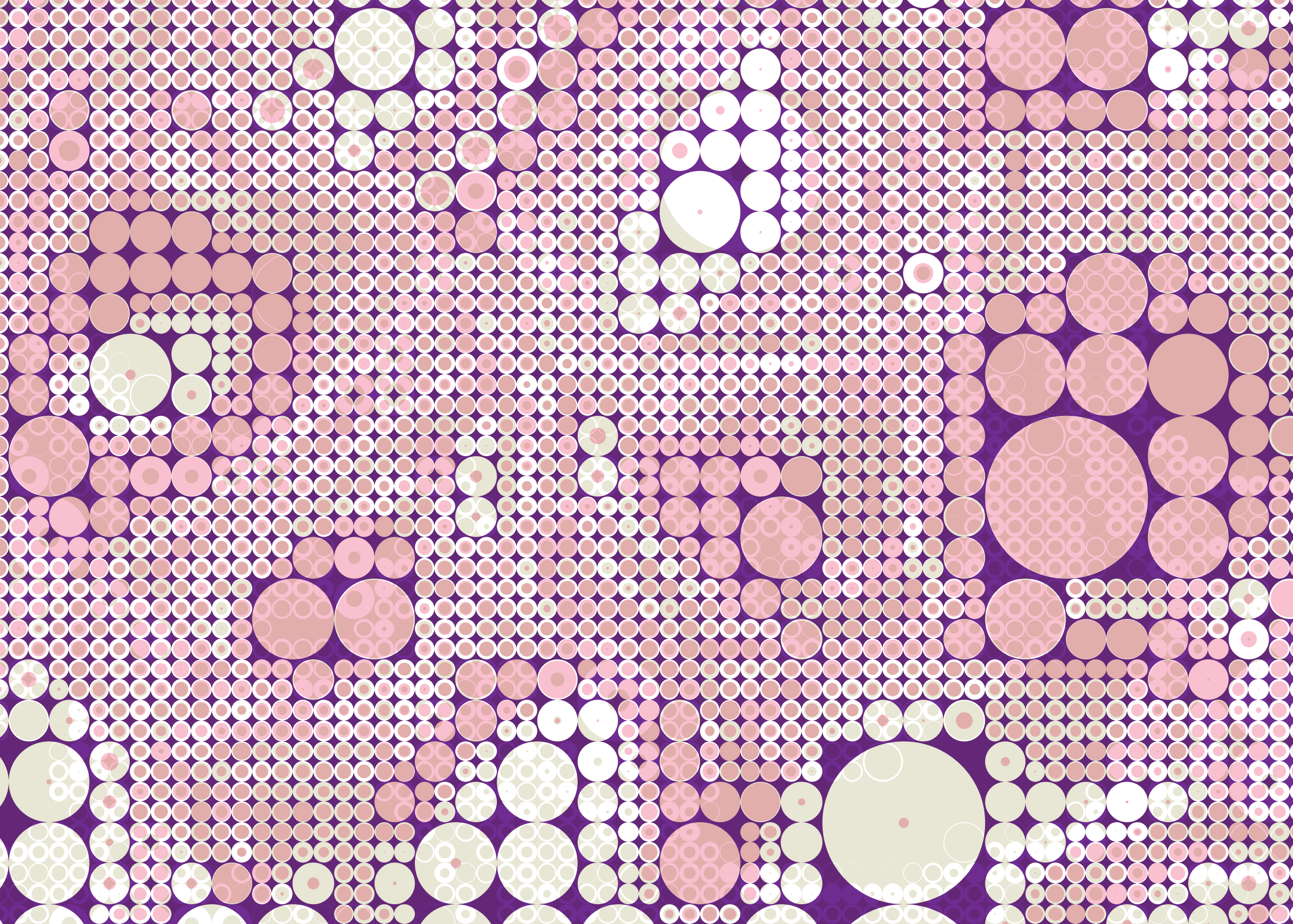
“Yes. For thinking out a strategy, for example, and for communication. You need to understand the target audience, what works and what doesn't, and also what exactly the customer wants. Also, as a creative, you need to be able to tell if something is original and interesting. We can fill the whole internet with the same images, but as an advertiser you look for something that stands out, something that touches people. For that emotion, you need people.”

WHAT IS THE VALUE OF LEARNING A SKILL; DO YOU STILL NEED TO BE ABLE TO WRITE, DRAW, DESIGN—CREATE YOURSELF?

“Yes! Even if you outsource a part, you need to have the knowledge of how something is made so that you can judge whether it is good. You have to have an eye for detail.”

DO YOU THINK THAT REMAINS THE TASK OF CREATIVE EDUCATIONAL INSTITUTIONS? OR SHOULD THESE PARTICULARLY TEACH STUDENTS TO PROMPT WELL?

“It is precisely important to learn those creative skills during your education. And to specialise. Now that everyone thinks they can do everything, I would pick something and get really good at it. During such creative training, you will be quietly guided as you become proficient in your craft. That time and attention is so valuable. At school, I had eight weeks to develop a campaign, now I have one!”

Colofon

Dream a little

over AI en creatieve praktijken
2026

Uitgever: Centre of Expertise Creative
Innovation, coeci.nl

Hoofdredactie: Sabine Niederer
en Caroline van Keeken

Grafisch ontwerp: Catalogtree, Arnhem

Eindredactie Nederlands: Lisette Blankestijn

Vertaling en eindredactie Engels: Acolad

Supervisie productie: Annika Kuyper,

Nora Rodenburg en Mareile Zuber

Drukwerk: Drukkerij Raddraaier SSP,
Amsterdam

Met dank aan:

Atser Damsma, Rhys Davelaar, Carlo De
Gaetano, Patricia de Vries, Zachary Formwalt,
Mariana Fernández Mora, Frank Kloos, Troy
Nachtigall, Merel Noorman, Pablo Núñez Pal-
ma, Nadia Piet, Giancarlo Sanchez, Kim Spi-
erenburg, Marleen Stikker, Marijn Swillens,
Maaïke van Cruchten, Nathan Vos, Pascal
Wiggers, Bahar Yilmaz en Koos Zwaan.

Colophon

Dream a little

on AI and creative practices
2026

Publisher: Centre of Expertise Creative
Innovation, coeci.nl

Editor-in-chief: Sabine Niederer
and Caroline van Keeken

Graphic design: Catalogtree, Arnhem

Final editing Dutch: Lisette Blankestijn

Copy editing English: Acolad

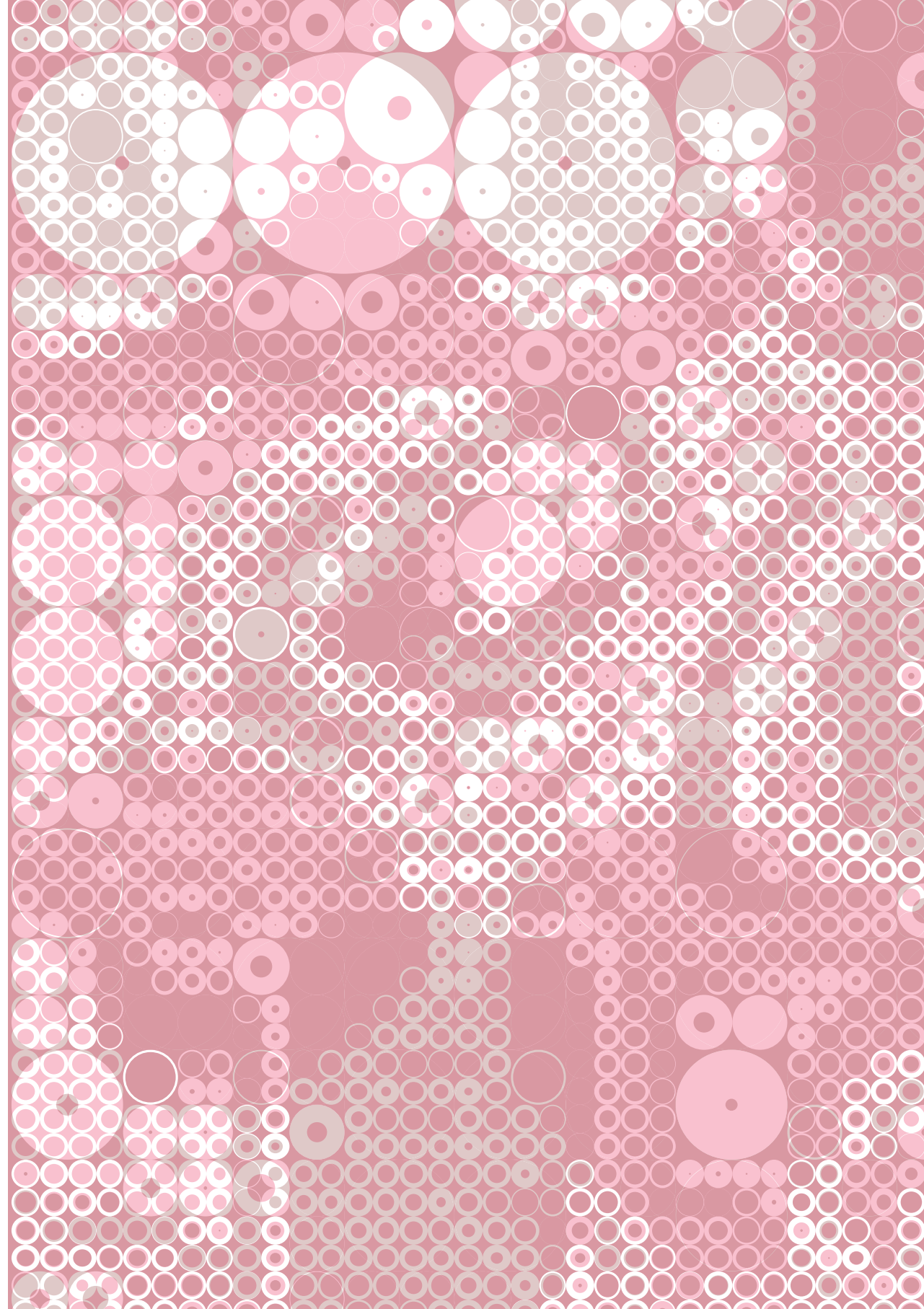
Production supervision: Annika Kuyper,

Nora Rodenburg and Mareile Zuber

Printer: Raddraaier SSP, Amsterdam

With thanks to:

Atser Damsma, Rhys Davelaar, Carlo De Gaeta-
no, Patricia de Vries, Zachary Formwalt, Maria
Fernández Mora, Frank Kloos, Troy Nachtigall,
Merel Noorman, Pablo Núñez Palma, Nadia
Piet, Giancarlo Sanchez, Kim Spierenburg,
Marleen Stikker, Marijn Swillens, Maaïke van
Cruchten, Nathan Vos, Pascal Wiggers, Bahar
Yilmaz en Koos Zwaan.

**Dream a little – een bundel over AI,
bezien vanuit de creatieve praktijken van
kunstenaars, ontwerpers, onderzoekers en
alumni van kunst- en ontwerpopleidingen.**

**Voor wie benieuwd is hoe creatieve
praktijken mét en door AI veranderen.
Voor wie een rol ziet voor ontwerpers,
kunstenaars en onderzoekers bij het
ontwikkelen van een visie op de plek van
AI in hun vakgebied.**

**Voor wie wil horen hoe het alumni van
kunst- en ontwerpopleidingen in de door AI
veranderende praktijk vergaat.**

**En ook voor wie de hype rond AI al een
beetje zat is.**

**Dream a little – a collection on AI, seen
through the creative practices of artists,
designers, researchers and alumni from art
and design education.**

**For those curious about how creative
practices are shifting with and through AI.
For those who would like to hear how
designers, artists and researchers envision
the place of AI in their fields.**

**For those interested in how alumni are
navigating professional practices changing
through AI.**

**And for anyone already a little tired of the
hype.**